

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในช่วงระยะ 10 ปีมานี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในวงการจิตวิทยาเกือบทุกสาขาว่า "องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตมีความสำคัญต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเป็นอันมาก" (Lefcourt 1980:228) เพราะ "ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตเป็นตัวบงการพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล" (Moursund 1976:327) กังคำสรุปลิ้นยันของ โนวีกีและซีเกิล (Nowicki and Segal 1974:33) ที่อ้างถึงหลักฐานจากการสำรวจงานวิจัยของแม็คโดนัลด์ (MacDonald) ในปี 1972 ว่า "มีรายงานการวิจัยเป็นจำนวนถึง 325 ชิ้นที่ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกันที่ว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตมีอิทธิพลอันยิ่งใหญ่ไพศาลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลในสภาพการณ์ต่าง ๆ "ซึ่งตรงกับความเห็นของมัวร์สันด์ (Moursund 1976:327) ที่กล่าวไว้ว่า "การรับรู้ของบุคคลที่ว่าสิ่งใดที่เป็นตัวการในการควบคุมผลการกระทำของตน ย่อมจะส่งผลกระทบต่อวิธีการที่เขาใช้ในการศึกษาค้นคว้าสัมพันธกับบุคคลอื่น แนวทางที่เขาใช้ในการศึกษาแสวงหาความรู้ตลอดจนลักษณะของความรู้สึกที่เขามีต่อตนเองในสถานการณ์ของมนุษย์" ยิ่งกว่านั้นโรตเตอร์ (Rotter 1971:37, quoted in Moursund 1976:340) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับอิทธิพลของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตที่มีต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลว่า "ปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มและความถี่ของรางวัลและการลงโทษเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลที่ว่า พฤติกรรมของตัวเขาเองจะสามารถทำให้รางวัลหรือการลงโทษดังกล่าวเกิดขึ้นได้หรือไม่ด้วย" และควายนัยสำคัญก็กล่าว สำหรับผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัษิตซึ่งมีความเชื่อว่าจะตนเองมีความสามารถที่จะควบคุมความเข้มและความถี่ของรางวัลหรือการลงโทษจึงย่อมจะ เกิดความเชื่อที่ว่า การกระทำหรือความพยายามในการกระทำสิ่งใด ๆ ของตัวเขาเอง จะเป็นต้นเหตุสำคัญในการทำให้เขาได้รับผลลัพธ์ของการกระทำที่แตกต่างออกไป ฉะนั้น ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตจึงเป็นตัวการทำให้เกิดลักษณะการแสดงออกของ พฤติกรรมที่แตกต่างกัน 2 ชนิดนั่นคือ พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความพยายามและพฤติกรรมที่ขาดความ

พยายามในการกระทำสิ่งใด ๆ (Moursund 1976: 340) ทั้งที่แกรีนคอลลี แคททอว์สกี และแกรีนคอลลี (Crandall, Katkevsky and Crandall 1965: 92) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า "ความเชื่อในอัตลิติต-ปฏิบัติเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดคุณค่าของการ เสริมแรง (Reinforcing value) ที่มีต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคล" กล่าวคือสำหรับบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่า ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการกระทำหรือทักษะของตนเอง เขาจะเชื่อมั่นว่าตัวเขาเองมีความสามารถที่จะควบคุมผลการกระทำนั้น ๆ ได้ ทำให้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามของเขา กับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น จึงยอมที่จะมีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนของการกระทำที่นำพึงปรารถนากว่า ตลอดทั้งมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของตนโดยไม่ยอมแพ้หรือย่อท้ออุปสรรคต่าง ๆ ที่มาขัดขวาง แต่ในทางกลับกัน สำหรับบุคคลที่มีความเชื่อในปรลิติต ซึ่งคิดว่าตัวเขาเองปราศจากความสามารถที่จะควบคุมรางวัลหรือการลงโทษอันเป็นผลตอบแทนจากการกระทำ และรางวัลหรือการลงโทษที่เขาจะได้รับนั้นขึ้นอยู่กับความบังเอิญ โชคชะตา หรืออิทธิพลของบุคคลอื่น ฯลฯ อันเป็นอำนาจภายนอกที่เขาไม่สามารถจะควบคุมได้ ย่อมจะมองไม่เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของเขากับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น บุคคลดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น ขาดซึ่งความพยายามในการเปลี่ยนแปลง เพื่อแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่จะนำมาซึ่งสิ่งที่น่าพึงประสงค์กว่า นั่นคือ เพื่อการได้มาซึ่งรางวัลและเพื่อการหลบเลี่ยงจากการลงโทษโดยเหตุผลที่กล่าวมานี้ จึงเป็นไปได้ว่า คุณค่าของการเสริมแรงของรางวัลหรือการลงโทษที่มีต่อบุคคลประเภทนี้ย่อมจะลดน้อยลง เนื่องจากข้อประสิทธิภาพในการเพิ่มหรือลดปฏิบัติการตอบสนองของบุคคลประเภทดังกล่าวนั่นเอง

จากสาระสำคัญดังอธิบายข้างต้น ตัวแปรทางบุคลิกภาพด้านความเชื่อในอัตลิติต-ปฏิบัติซึ่งเป็นแนวคิดที่มีแหล่งกำเนิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ที่รอตเตอร์ (Rotter) เป็นผู้เสนอขึ้นในปี 1954 จึงเป็นที่สนใจของนักจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ เป็นอันมากและยังผลให้มีการศึกษาตัวแปรด้านความเชื่อในอัตลิติต-ปฏิบัตินี้กับตัวแปรทางจิตวิทยาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทั้งนี้ ในระยะแรกมักมุ่งเน้นพิจารณาที่ลักษณะความแตกต่างทางด้านการแสดงออกของพฤติกรรม ระหว่างผู้มีความเชื่อในอัตลิติตกับผู้มีความเชื่อในปรลิติตในสภาพการณ์ต่าง ๆ เป็นสำคัญ ผลจากการศึกษามักได้ข้อสรุปตรงกันว่า ผู้มีความเชื่อในอัตลิติตจะมีลักษณะการแสดงผลออกทางพฤติกรรมแตกต่างจากผู้มีความเชื่อในปรลิติต โดยที่บุคคลที่มีความเชื่อในอัตลิติตจะมีลักษณะการแสดงผลออกทางพฤติกรรมในแนวทาง

ที่น่าทึ่งประสงค์ว่าผู้มีความเชื่อในปรีติคติแทบทุกท่าน ก็จะเห็นได้จากบทความของลีฟคอร์ท และ ร็อดเตอร์ (Lefcourt 1966; Rotter 1966, quoted in La0 1970:263) ซึ่ง นำการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติที่ผานมา บทความทั้งสองนี้ได้แสดงข้อสรุปไว้ว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอัครลัทธิเมื่อเทียบกับผู้มีความเชื่อในปรีติคติแล้ว ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิจะเป็นบุคคลที่มีความมานะพยายามในการควบคุมสิ่งแวดล้อมมากกว่า แสดงการต่อต้านอิทธิพลของผู้อื่นมากกว่า หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นมากกว่า ส่วนในสภาพการณ์ของการเสี่ยง ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิก็ชอบที่จะให้การเสี่ยงนั้นมีโอกาสหรือหนทางของการเลือกมากกว่า มีความวิตกกังวลน้อยกว่า และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการทำอะไร ๆ มากกว่า ยิ่งกว่านั้น ยังแสดงออกซึ่งการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ต่าง ๆ มากกว่า ตลอดจนให้เกณฑ์ของรางวัลซึ่งเป็นผลตอบแทนที่เกิดจากทักษะมากกว่า นอกจากนี้ ยังชอบที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการชุมนุมทางสังคม (Social action) มากกว่าผู้มีความเชื่อในปรีติคติ

ในระยะต่อมา อิทธิพลของตัวแปรทางบุคลิกภาพด้านความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติที่มีต่อการวิจัยทางจิตวิทยายังมีมากขึ้น ๆ เป็นลำดับ จนกล่าวได้ว่า แทบจะไม่มีการศึกษาทางจิตวิทยาสาขาใดที่ไม่ได้นำตัวแปรด้านความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติเข้าไปเกี่ยวข้องกับตัว ทั้งนี้ อาจเป็นด้วยหลักฐานจากการวิจัยของเฟลตัน (Felton 1971:286-294) ในปี 1971 ซึ่งพบว่าผู้ดำเนินการทดลอง (Experimenters) ที่มีความเชื่อในอัครลัทธิมักจะได้ผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญจากการทดลองมากกว่าผู้ดำเนินการทดลองที่มีความเชื่อในปรีติคติ นอกเหนือจากนั้น เขายังพบต่อไปด้วยว่า กลุ่มตัวอย่างหรือผู้รับการทดลองที่มีความเชื่อในปรีติคติก็มีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยของผู้ดำเนินการทดลองมากกว่าผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิด้วย ผลจากการวิจัยของ เฟลตันนี้ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติอาจจะส่งผลกระทบต่ออันใหญ่หลวงต่อการวิจัยต่าง ๆ ทางจิตวิทยา และจากความสำคัญของความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติประกอบกับข้อค้นพบของเฟลตัน ดังกล่าวนี้อเอง เป็นเหตุให้นักจิตวิทยาพากันให้ความสนใจศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติอย่างแพร่หลาย ก็จะเห็นได้จากแม้กระทั่ง ร็อดเตอร์เอง ก็ยังเสนอแนะว่า ควรไ้มีการประเมินผลการวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้อารมณ์ระดับของความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคติของบุคคล (Moursund 1976 : 327)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีติคตินี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นมาจนกระทั่งวารสาร Current Digest ได้แสดงหลักฐานสรุปไว้ว่า สำหรับการวิจัยทางบุคลิกภาพ

ในช่วงปี 1975 แล้ว ตัวแปรทางบุคลิกภาพที่นักจิตวิทยาให้ความสนใจทางการศึกษามากที่สุดก็คือ ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิต (Lefcourt 1980:210) และแม้จนปัจจุบัน ความสำคัญของตัวแปรด้านความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตนี้ต่อการวิจัยทางจิตวิทยาก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะลดน้อยลง ดังจะเห็นได้จากกรรที่ยังมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตนี้ตีพิมพ์ลงในวารสารทางจิตวิทยาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

เพื่อความเข้าใจอันกระจ่างชัดยิ่งขึ้นเกี่ยวกับผลสะท้อนของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตที่เป็นเหตุให้บุคคลมีลักษณะการแสดงออกที่แตกต่างกัน โดยที่บุคคลที่มีความเชื่อในอัตลัษิตจะมีลักษณะการแสดงออกไปในแนวทางที่น่าพึงปรารถนากว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลัษิตเกือบทุกด้าน จึงขอนำหลักฐานจากผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีผู้สนใจทางการศึกษาไว้มาอ้างอิงประกอบไว้ในที่นี้ และเท่าที่ผู้วิจัยสามารถทำการรวบรวมมาได้พอจะแยกกล่าวเป็นด้าน ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ด้านการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนา (Response to Aversive Events)

ส่วนใหญ่ของการศึกษาความสัมพันธ์ของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตกับการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนามักเป็นการศึกษาจากสภาพการณ์การทดลองที่กำหนดขึ้น และโดยมากมักได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่า ปฏิกริยาตอบโต้กับเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาของบุคคลจะเป็นไปตามระดับของความเชื่อของเขาเกี่ยวกับความสามารถของตัวเองในการควบคุมเหตุการณ์นั้น ๆ อาทิ การศึกษาของกลาสส์และซิงเงอร์ (Glass and Singer 1972, quoted in Lefcourt 1980:211-212) ซึ่งทำการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มซึ่งมีจำนวนเท่า ๆ กัน ทำงาน 2 ชนิดซึ่งเป็นงานที่มีแบบแผนตายตัวและต้องใช้สมาธิในการทำเป็นอย่างมากภายในห้องที่มีเสียงดังอีกที่กอยู่ตลอดเวลา โดยกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่งจะได้รับการบอกให้ทราบว่า ถ้าเสียงดังที่นั่นรบกวนเขามากเกินไป เขาก็สามารถที่จะหยุดการรบกวนของมันได้โดยการกดปุ่มที่อยู่ข้างเก้าอี้ของเขา ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งนั้นไม่ได้รับคำบอกเล่าใด ๆ เกี่ยวกับปุ่มดังกล่าว เกี่ยวกับงานทั้ง 2 ชนิดนั้น งานชนิดแรกคือการกำหนดให้ผู้รับการทดลองลากเส้นไปตามรูปแบบที่กำหนด โดยมีข้อใจเมว่า เส้นที่ลากทีหลังจะไปตัดเส้นที่ลากไว้ก่อนไม่ได้และขณะที่ลากเส้นนั้นปลายดินสอจะต้องสัมผัสอยู่กับกระดาษตลอดเวลา ซึ่งตามความเป็นจริง ถ้าหากทำการลากเส้นตามกติกาทั้ง 2 ข้อแล้ว ย่อมมีบางส่วนของรูปแบบที่ผู้รับการทดลองไม่สามารถลากเส้นตามได้ ทั้งนี้ เมื่อประสบกับความล้มเหลวคราใด ผู้

รับการทดลองก็จะได้รับการอนุญาตให้เริ่มกันใหม่ได้ทุกครั้งคราวเท่าที่เขายังต้องการ ส่วนงานอื่นที่สองนั้นเป็นการให้ผู้รับการทดลองอ่านทวนคำศัพท์ที่กำหนดให้ ซึ่งต้องอ่านอย่างรวดเร็วพร้อมทั้งชี้ตำแหน่งที่สะกดผิดของคำคำนั้น ได้อย่างถูกต้องด้วย เมื่อทำการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มภายหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว เขาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบอกเล่าเกี่ยวกับการใช้ปุ่มควบคุมเสียง มีความพยายามในอัตราทำงานชิ้นแรกมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้รับการบอกกล่าวเรื่องปุ่มถึง 5 เท่า ยิ่งกว่านั้น กลุ่มที่รู้เรื่องปุ่มยังสามารถที่จะชี้บอกคำที่สะกดผิดได้มากกว่าด้วย ผลจากการทดลองนี้ชี้ให้เห็นว่า เพียงแต่การที่บุคคล "รู้" เท่านั้นว่า "ตนเอง" มีความสามารถที่จะควบคุม ก็ย่อมยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผลสะท้อนของเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาด้วย ทั้งนี้เพราะจริง ๆ แล้วไม่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดเลยที่ได้ใช้ปุ่มควบคุมเสียงนั้น การทดลองของกลาสส์และซิงเงอร์นี้ ต่อมาได้มีผู้ทำการทดลองซ้ำกับเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาและวิธีการที่ใช้ในการควบคุมแบบอื่น ๆ และการทดลองทุกครั้งก็ได้ผลสรุปตรงกันว่า เมื่อโลกที่บุคคลถูกวางเงื่อนไขให้ทราบว่าตัวเขาเองมีความสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาแล้ว ผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีต่อบุคคลนั้น ๆ ย่อมมีปริมาณไม่มากเท่ากับเมื่อบุคคลทราบว่าตนเองไม่สามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนา นั้น ๆ (Lefcourt 1980:212) ดังเช่น กลาสส์และคณะ (Glass, et al. 1973, quoted in Lefcourt 1980:142) ศึกษาพบว่า การประมาณค่าความเจ็บปวดจากการถูกช็อคด้วยไฟฟ้า ตลอดจนผลที่เกิดตามมาภายหลังจากการถูกช็อคของกลุ่มตัวอย่างจะลดน้อยลงเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของตนเองสามารถที่จะลดช่วงเวลาของการช็อคลงได้ แต่ในทางตรงกันข้าม เขากลับพบว่า ปฏิกริยาตอบสนองโดยอัตโนมัติ (Autonomic responses) ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมของกลุ่มตัวอย่าง โบว์เออร์และฮุสตัน (Bowers 1968: Houston 1972, quoted in Lefcourt 1980:142-143) ก็ได้รายงานผลที่คล้ายคลึงกันว่า สภาวะทางร่างกาย (Physiological states) ของกลุ่มตัวอย่างในขณะที่อยู่ในสภาพการณ์ทดลองถูกช็อคด้วยไฟฟ้าไม่ปรากฏว่ามีการแปรผันความความแตกต่างเกี่ยวกับความเชื่อในอัตตวิจิตรปฏิบัติแต่อย่างใด กระนั้นก็ตาม เขาก็พบว่า การรายงานถึงความสามารถในการอดทนต่อการช็อคที่ระดับต่าง ๆ และความวิตกกังวลของผู้เข้ารับการทดลองจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางของความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมของเขา เช่นเดียวกัน โกลิน (Golin 1974, quoted in Lefcourt 1976:143) ก็ได้รายงานไว้ว่า ในการถูกช็อคที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้

ตนเองไม่สามารถจะควบคุมการช็อคนั้นได้ การช็อคนั้นจะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการเรียนรู้งานที่ยุ่ขยากซับซ้อนของกลุ่มผู้เข้ารับการทดลองที่มีความวิตกกังวลสูง และในทางกลับกัน เมื่อเน้นให้ผู้รับการทดลองทราบว่าตัวเองมีความสามารถที่จะควบคุมการช็อคได้ การช็อคนั้นก็จะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้เหมือนกัน แต่มักพบในกลุ่มที่มีความวิตกกังวลน้อยกว่า

อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ เกียร์ แดพวิสัน และแท็ทเชิด และ โฮแคนสัน และคณะ (Geer, Davison and Gatchel 1970; Hokanson, et al. 1971, quoted in Lefcourt 1976:143) กลับพบว่า การตอบสนองทางสรีระ (Physiological responses) จะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของความเชื่อในอัตถิธิศิต-ปรัลธิศิต กล่าวคือ เกียร์ และคณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าตัวเองมีความสามารถที่จะควบคุมการช็อค จะมีประจุไฟฟ้าที่ผิวหนัง (Skin conductance) ต่ำกว่าอีกกลุ่มหนึ่งที่ปราศจากความเชื่อกังกล่าว ในขณะที่เดียวกัน โฮแคนสัน และคณะ ก็พบการลดลงของความดันโลหิตในกลุ่มผู้รับการทดลองที่สามารถกำหนดคชวงระยะเวลาของการหยุดพักภายหลังจากการถูกช็อคครั้งหนึ่ง ๆ ในสภาพการทดลองการถูกช็อคด้วยไฟฟ้า

นอกจากนี้ ฮิโรโต (Hiroto 1972; 1974, quoted in Lefcourt 1976: 143) ได้สร้างสภาพการทดลองที่มีเสียงดัง ๆ (Loud tones) เป็นสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนา (Aversive stimuli) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ผู้เข้ารับการทดลองไม่สามารถจะหาทางหลบเลี่ยงได้ และในที่สุดจะทำให้ผู้รับการทดลอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองหมดหวังหรือไร้สมรรถภาพที่จะจัดการกับสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนานั้น ๆ ก่อนเริ่มการทดลอง ฮิโรโต ได้ให้ผู้เข้ารับการทดลองทั้งหมดตอบมาตรวัดความเชื่อในอัตถิธิศิต-ปรัลธิศิต James I-E Scale พร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้รับการทดลองกลุ่มหนึ่งทราบว่า การหลบเลี่ยงให้พ้นไปจากสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนาเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะ (Skill) ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งกลับบอกให้ทราบว่า การหลบเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนานั้นเป็นเรื่องของโอกาส (Chance) จากนั้นเขาได้ทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลบหนีจากสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนาอีกชนิดหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการวางเงื่อนไขชดงักกล่าวข้างต้นกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุม เขาพบว่า กลุ่มที่ได้รับการวางเงื่อนไขให้รับรู้ว่าเป็นผู้ไร้สมรรถภาพจะใช้เวลานานกว่ากลุ่มควบคุมเป็นอันมากก่อนที่จะสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการหลบเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนาชนิดใหม่ และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป เขาก็พบอีกว่า ความเชื่อในอัตถิธิศิต-ปรัลธิศิตเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการ

หลบเลี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อในอัตลิตีสามารถแสดงออกซึ่งการหลบเลี่ยงได้ดีกว่าและ เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิตี ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงคำชี้แจงและการวางเงื่อนไขข้างต้น เช่นเดียวกัน กลุ่ม - ตัวอย่างที่ได้รับคำชี้แจงว่าการหลบเลี่ยงขึ้นอยู่กับทักษะก็สามารถแสดงพฤติกรรมการหลบเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่น่าพึงปรารถนาได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับคำชี้แจงว่าการหลบเลี่ยงขึ้นอยู่กับโอกาส นอกจากนี้ เมื่อทางผู้วางเงื่อนไขคงในสภาพการณ์ทดลองที่กล่าวมาแล้วกลุ่มที่มีความเชื่อในอัตลิตีก็ยังคงสามารถแสดงออกซึ่งการหลบเลี่ยงได้รวดเร็วกว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในปรัลิตีด้วยเช่นกัน

นอกจากผลลัพธ์ที่ขัดแย้งกันของการทดลองเกี่ยวกับ**การตอบสนองทางสรีระ**จะเห็นได้ว่า การทดลองที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกันว่า ความเชื่อในอัตลิตี-ปรัลิตีมีอิทธิพลต่อการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาต่าง ๆ ของบุคคล และผลจากการค้นพบนี้เอง ได้เป็นสิ่งบันดาลใจให้นักจิตวิทยาเป็นจำนวนมากที่มีความสนใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของความเชื่อในอัตลิตี-ปรัลิตีนำตัวแปรด้านความเชื่อในอัตลิตี-ปรัลิตีนี้ไปประยุกต์ศึกษากับพฤติกรรม การตอบสนองของบุคคล เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง อาทิ ความเจ็บป่วย ดังเช่น ซีแมนและอีแวนส์

(Seeman and Evans 1962, quoted in Lefcourt 1980:215) ซึ่งทำการศึกษาความเชื่อในอัตลิตี-ปรัลิตีของผู้ป่วยวัณโรคที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล พบว่าผู้ป่วยวัณโรคที่มีความเชื่อในอัตลิตีจะมีความรู้เกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของตนมากกว่า และซักถามเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลเกี่ยวกับเรื่องวัณโรครวมทั้งสถานภาพทางสุขภาพของตนมากกว่าผู้ป่วยวัณโรคกลุ่มที่มีความเชื่อในปรัลิตี เวฟเวอร์ (Weaver 1972, quoted in Lefcourt 1980:215) พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีความเชื่อในอัตลิตีจะมี ความอดทนต่อการงดอาหารที่แสดงก่อโรค และมารับการตรวจรักษาตามกำหนดมากกว่าผู้ป่วยที่มีความเชื่อในปรัลิตี นอกจากนี้ ยังมีผู้ศึกษาผลกระทบของความเชื่อในอัตลิตี-ปรัลิตีต่อการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาที่เป็นภัยธรรมชาติ เช่น พายุทอร์นาโด ซึ่งได้แก่การศึกษาของซิมส์และ โบแมนน์ (Sims and Baumann 1972, quoted in McConnell 1974:377-381) เขาทั้งสองพบว่า ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.

1953 - 1964 ชาวอเมริกันที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศมีสติการเสียชีวิตเนื่องจากพายุทอร์นาโดมากกว่าชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือทั้ง ๆ ที่ทางก็อยู่ในบริเวณที่มีอัตรา

การเสี่ยงภัยจากพายุทอร์นาโดพ้อ ๆ กัน ด้วยความสงสัยในปรากฏการณ์ดังกล่าว เขาจึงได้ ทำการศึกษาเพื่อค้นหาสาเหตุโดยการสอบถามผู้หญิง 2 กลุ่มซึ่งต่างตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาบริเวณ บริเวณที่มีอัตราการเสี่ยงภัยจากพายุทอร์นาโดสูง กลุ่มหนึ่งอยู่ทางตอนเหนือ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถาม เกี่ยวกับพายุ ธรรมชาติ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนครั้งที่เผชิญกับพายุทอร์นาโด รวมทั้ง คำถามเกี่ยวกับวิธีการที่กลุ่มตัวอย่างเลือกปฏิบัติเมื่อทราบข่าวว่าจะมีพายุทอร์นาโดเกิดขึ้นใน บริเวณที่ตนอาศัยอยู่ หลังจากการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เขาพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างทางเหนือมีวิปฏิบัติตนเกี่ยวกับพายุทอร์นาโดแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ทางตอนใต้ อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างทางตอนเหนือจะพยายามทุกวิถีทางเพื่อหาทางปกป้องตนเองให้พ้นจากอันตรายอย่างเต็มความสามารถ เช่น การหาที่หลบภัยในที่ที่ปลอดภัย คอยฟังรายงานอากาศจากทางราชการ และมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ตรงกันข้ามกับกลุ่ม ตัวอย่างทางใต้ซึ่งจะไม่ทำอะไรเลย แต่ปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามบัญชาของพระผู้ เป็นเจ้า

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ความเชื่อใน อคติลัทธิ-ปรัลลิตีมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่ น่าพึงปรารถนาของบุคคล ทั้งนี้ บุคคลที่มีความเชื่อในอคติลัทธิจะมีการแสดงออกของพฤติกรรม การตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนาไปในแนวทางที่นำพึงประสงค์กว่าผู้มี ความเชื่อในปรัลลิตี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของลีฟคอร์ท (Lefcourt 1980: 215) ที่ว่า เมื่อต้องตกอยู่ในสถานะที่ต้องเผชิญกับปัญหาหรือความกดดันแห่งชีวิต ผู้มีความเชื่อใน อคติลัทธิจะมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับประสบการณ์ทางลบ (Negative experiences) หรือความทุกข์ยากต่าง ๆ ในชีวิตอย่างเต็มความสามารถมากกว่าผู้มีความเชื่อในปรัลลิตี ยิ่งกว่านั้นมักมีการเตรียมตัวเอง เพื่อการแสวงหาแนวทางปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจาก อุบัติเหตุหรือความเจ็บป่วย ในขณะที่ผู้มีความเชื่อในปรัลลิตีจะปล่อยให้เหตุการณ์ทางลบ (Negative events) เกิดขึ้นโดยไม่พยายามแสวงหาแนวทางแก้ไข

ก้านการตอบสนองต่ออิทธิพลของสังคม (Response to Social Influences)

มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของความเชื่อในอคติลัทธิ-ปรัลลิตีกับ ตัวแปรด้านพฤติกรรมการตอบสนองต่ออิทธิพลของสังคมกันมากเช่นกัน และโดยทั่วไปมัก

* โดยผลสอดคล้องกันว่า บุคคลที่รับรู้ว่าการกระทำที่เขาได้รับนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากการกระทำของเขาเอง จะไม่ค่อยยอมรับกฎเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดขึ้นโดยปราศจากการขอความเห็นชอบจากเขาก่อน นอกจากนี้ มีการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาจิตซึ่งได้รับการประเมินตามมาตรวัดความเชื่อในอัตลัทธิ-ปรีชาจิตของรอตเตอร์ (Rotter's I-E Scale) มักจะถูกครอบงำโดยถ้อยคำชักจูงจากแหล่งข่าวที่มีอิทธิพลได้ง่ายกว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิยิ่งกว่านั้น ยังพบว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิจะให้ความสนใจต่อเนื้อหาของถ้อยคำโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าที่จะคำนึงถึงอิทธิพลหรือชื่อเสียงของแหล่งซึ่งเป็นที่มาของข่าวนั้น และเนื่องจากผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาจิตแสดงการต่อต้านต่อการโฆษณาชวนเชื่อน้อยกว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิจึงมักจะถูกหลอกลวงได้มากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิ และยังถูกชักจูงให้กระทำการที่เป็นการดวงละเมิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคมได้ง่ายกว่าด้วย (Lefcourt 1980:224)

อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาพบว่า ในการปฏิบัติงานใด ๆ ของผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิและมีความเชื่อในปรีชาจิตในขณะที่มีสิ่งเร้าทางสังคม (social stimuli) อยู่ด้วย ปรากฏว่า ในกรณีของผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาจิต สิ่งเร้าทางสังคมดังกล่าวจะเป็นเครื่องเสริมอำนาจการทำงานของเขา แต่ในทางตรงกันข้าม สำหรับผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิแล้ว สิ่งเร้าทางสังคมกลับเป็นสิ่งที่กีดขวางการทำงานของเขา ลักษณะแตกต่างดังกล่าวนี้ตรงกับที่ ลีฟคอร์ต ฮ็อกก และซอร์โดนิ (Lefcourt, Hogg and Sordoni 1975:21-36) ได้ทำการศึกษาไว้ นั่นคือ เขาพบว่า ในขณะที่ผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิปฏิบัติงานใด ๆ อยู่ ถูกลอบให้เขาได้มีโอกาสที่จะวางตำแหน่งตามลำพังคนเดียว เขาจะรู้สึกสบายกว่าการทำงาน โดยที่รู้สึกว่าตนเองถูกบันทึกภาพโดยเครื่องบันทึกเทปที่ซ่อนอยู่หลังกระจก แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาจิตรู้สึกว่าตนเองถูกสังเกต เขากลับมีความหงุดหงิดน้อยกว่าเมื่อถูกปล่อยให้ทำงานตามลำพัง

ดังนั้น จากที่กล่าวมานี้ ย่อมสรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาจิตจะมีความใส่ใจและมีการตอบสนองที่เป็นการรกลอยตามกฎเกณฑ์ทางสังคม รวมทั้งรู้สึกสบายกว่าด้วยเมื่อต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎเกณฑ์ทางสังคม แต่ผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัทธิจะแสดงการต่อต้านต่ออิทธิพลของสังคมมากกว่า และยังรู้สึกหงุดหงิดรำคาญใจเมื่อต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎเกณฑ์ทางสังคม

นอกจากนี้ เกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำนั้น จากการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มในสภาพการณ์ทดลอง ดีโบลท์ ลิสกา และเจฟฟ์ (Debolt, Liska and Love

1973:307-311) พบว่า ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิจะได้รับ การแต่งตั้งให้เป็นผู้นำของกลุ่มบ่อยครั้งกว่าผู้มีความเชื่อในปรีลลัทธิ ส่วน กูดสแตทท์และเฮลลี (Goodstadt and Hjelte 1973:190-196) ได้ศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิและผู้มีความเชื่อในปรีลลัทธิ โดยการสร้างสภาพการณ์ให้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้อำนวยความสะดวก บริษัท ผู้อำนวยความสะดวกทุกคนจะได้รับการบอกเล่าให้ทราบว่า กลุ่มผู้ช่วยงานหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของเขาจะนั่งทำงานอยู่ในห้องถัดไป และเขาไม่เคยได้มีโอกาสพบหน้าลูกน้องของเขาเลย ได้เห็นแต่เพียงผลงานที่ส่งออกมาเท่านั้น งานที่ผู้อำนวยความสะดวกจะต้องทำก็คือการพยายามหาวิธีการทำให้ลูกน้องของเขาผลิตผลงานออกมาให้มากขึ้น โดยใช้วิธีติดต่อกับลูกน้องเป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อการบรรลุถึงเป้าประสงค์ดังกล่าว เขาอาจใช้วิธีการต่อไปนี้กับลูกน้องของเขา เช่น การชมเชย การให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการทำงานให้เร็วขึ้น การชมชว้าจะปลดออกจากตำแหน่ง หรือให้โยกย้ายไปทำงานในตำแหน่งอื่นที่น่าเบื่อกว่า ตลอดจนการชมชว้าจะยิ่งดี เป็นต้น จากการเปรียบเทียบ เขาพบว่า ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิและผู้มีความเชื่อในปรีลลัทธิมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างชัดเจน นั่นคือ ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิ มักใช้วิธีการที่เป็นการชักจูงให้คล้อยตามอย่างสุภาพ แต่ผู้มีความเชื่อในปรีลลัทธิมักใช้วิธีการที่แข็งกร้าวและขมขู่

ส่วนในค่านิยมพฤติกรรมการคล้อยตาม ในปี 1959 โอเดิล (Odeil 1959, quoted in Lefcourt 1966:214) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการคล้อยตาม เขาได้พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนจากมาตรวัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีลลัทธิ Internal - External Control Scale และมาตรวัดพฤติกรรมการคล้อยตาม Barron's (1953) Independence of Judgment Scale โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อในปรีลลัทธิสูงจะมีความโน้มเอียงที่จะคล้อยตามมากกว่า ต่อมาในปี 1963 คราวน์และลิฟเวอร์รันท์ (Crowne and Liverant 1963, quoted in Crandall, Katkovsky and Crandall 1965:92-93) ก็ได้พบว่า ผู้มีความเชื่อในอัครลัทธิจะแสดงพฤติกรรมคล้อยตามแรงกดดันของกลุ่มน้อยกว่าผู้มีความเชื่อในปรีลลัทธิ

เพราะฉะนั้น ความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีลลัทธิจึงมีผลกระทบต่อ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรม การตอบสนองต่ออิทธิพลของสังคมในแง่ที่ว่า การมีความเชื่อในอัครลัทธิย่อมจะส่งผลให้

บุคคลมีพฤติกรรมทางสังคมในลักษณะที่เป็นอิสระ มากกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในประสิทธิ

ค่านกิจกรรมทางปัญญา (Cognitive activity) *

มีนักจิตวิทยาสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางปัญญา (Cognitive process) กับความเชื่อในอภิปรัชญา-ประสิทธิกันไม่น้อย ในปี 1969 ยูคีและโวเกลอร์ (Uae and Vogler 1969, quoted in DuCette and Wolk 1973:42๐) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความตระหนักถึงเงื่อนไขการเสริมแรง (Awareness of reinforcement contingencies) ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม เขาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความไวในการตระหนักถึงเงื่อนไขการเสริมแรงมากกว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในประสิทธิคอดมา ดูเซทท์และวอลค์ (DuCette and Wolk 1973:420-426) ได้นำเสนอข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความไวกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิในการค้นพบกฎเกณฑ์ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำการตัดสินใจได้ถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาสามารถที่จะระลึกถึงการกระทำของตนเองและรู้จักใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการกะประมาณการแสดงผลซึ่งการกระทำของตนได้มากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ ท่านองเกี่ยวกับลีฟคอร์ทและคณะ วอลค์และดูเซทท์ (Lefcourt, et al. 1973; Wolk and DuCette 1974, quoted in Lefcourt 1980:226) ก็ได้พบผลที่สอดคล้องกันว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความไวมากกว่าและมีความต้องการกฎเกณฑ์จากภายนอกซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เขารู้ว่าเมื่อไรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในสภาวะแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเขาน้อยกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ และยังพบอีกว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความสุขุมรอบคอบและตระหนักถึงเป้าหมายประสงค์ของผู้ดำเนินการทดลองได้ดีกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ ยิ่งกว่านั้น ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญายังสามารถซึมซับหรือรับเอาข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ เข้าไว้ได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ ซึ่งยอมส่งผลให้ผู้มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความสามารถที่จะสายโยงสภาวะของความคลุมเครือให้คลี่คลายกระจ่างชัดได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ ทั้งนี้ ตรงกับที่แฟร์ส และลีฟคอร์ทและไวน์ (Phares 1968; Lefcourt and Wine 1969, quoted in DuCette and Wolk 1973:420) ซึ่งได้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านั้น เขาทั้งสามพบว่า เมื่อมีข้อมูลจำนวนเท่ากัน ผู้ที่มีความเชื่อในอภิปรัชญาที่มีความสามารถที่จะดึงข่าวสารหรือข้อมูลจากสภาพการณ์ที่คลุมเครือและรู้จักใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการทดลองพบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตมีความใส่ใจต่อข่าวสารที่จะเป็นสื่อให้นำเขาได้บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้มากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีติขิตซึ่งลักษณะความแตกต่างดังกล่าวประเมินจากปริมาณของระยะเวลาที่บุคคลใช้เมื่อต้องตัดสินใจเลือกในสิ่งที่มีความสำคัญพอ ๆ กัน โดยที่บุคคลที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะใช้เวลาในการตัดสินใจนานกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีติขิต ยิ่งกว่านั้น ยังพบอีกว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรีติขิตมักจะมีจิตใจออกแวก ขาดสมาธิในขณะทำงานที่เขามีความเชื่อว่า "ทักษะ" เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ในขณะที่ผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะมีลักษณะอาการดังกล่าวเมื่อเขามีความเชื่อว่างานที่เขาทำลงทำอยู่นั้นมี "โอกาส" เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (Lefcourt 1980:225-226)

ส่วนในด้านการแสดงออกซึ่งความสามารถทางปัญญานั้น ผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตก็มักมีความสามารถสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีติขิต ดังเช่น เบรเชอร์และเดนมาร์ค (Brecher and Denmark 1969, quoted in Lefcourt 1976:145) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำได้คล่องแคล่วกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีติขิต โกซาลิ และคณะ (Gozali, et al. 1973 : 9-13) พบว่า เด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิต โดยเฉพาะเด็กหญิงจะใช้เวลาในการตอบปัญหาอย่างมีระบบมากกว่าเด็กที่มีความเชื่อในปรีติขิต กล่าวคือ ระยะเวลาที่ใช้ในการตอบปัญหาแต่ละข้อจะขึ้นอยู่กับระดับความยากของข้อปัญหานั้น ๆ แต่เด็กที่มีความเชื่อในปรีติขิตจะตอบปัญหาแบบเกาสุ่ม ส่วนโรลิ่งและแมสซารี (Reiling and Massari 1973:54-60) ก็พบว่า เด็กที่ระดับอายุ 14 - 15 ปี ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะได้คะแนนจากแบบทดสอบการคิดที่เป็นระบบมากกว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในปรีติขิต ยิ่งกว่านั้น ลึควิกเซนและรอลลินส์ (Lud wigsen and Rollins 1971, quoted in Lefcourt 1976 : 145) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอภิลิขิต-ปรีติขิตกับความสามารถในการจำ เขาพบว่า เด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตสามารถที่จะจำรูปแบบของแบบทดสอบแต่ละฉบับที่ผู้ดำเนินการทดลองสุ่มขึ้นมาให้ดูได้ดีกว่าเด็กที่มีความเชื่อในปรีติขิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาเป็นผู้ตั้งชื่อหรือสัญลักษณ์ของแบบทดสอบแต่ละฉบับด้วยตนเอง แต่ถ้าหากสัญลักษณ์นั้นถูกกำหนดขึ้นไว้ก่อนแล้ว ก็จะไม่พบความแตกต่างดังกล่าว นอกจากนั้นซีแมนและอีแวนส์ (Seeman and Evans 1962, quoted in Rotter 1971 : 58) ก็ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะมีความเอาใจใส่พยายามเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของชีวิตได้ดีกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในปรีติขิต ทั้งนี้ โดยการศึกษานักเรียนเกรดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขาพบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อในอภิลิขิต

จะมีความรู้ เรื่องการทำทัศนศิลป์และข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกภายนอกโรงเรียนดีกว่านักเรียนที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ

เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรีชาญาณมีอิทธิพลต่อความสามารถทางปัญญาของบุคคล โดยบุคคลที่มีความเชื่อในอัตลัษิตจะมีลักษณะการแสดงออกซึ่งความสามารถทางปัญญาสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาญาณเป็นส่วนใหญ่

ก้านการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของความพยายามกระทำเพื่อแสวงหาความรู้ให้แก่ตนเอง
(Intellectual Striving Behavior)

แครนคอดัลล์ แคทคอฟสกี และเพรสตัน (Crandall, Katkovsky and Preston 1962 : 343-361) พบว่า เด็กชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความเชื่อในอัตลัษิตสูงจะมีความอดทนต่อการทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาได้นานกว่า และแสดงออกซึ่งความมานะพยายามในการทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าเด็กชายที่มีความเชื่อในอัตลัษิตต่ำหรือมีความเชื่อในปรีชาญาณ แต่กลับไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวในกลุ่มเด็กหญิง ต่อมาในปี 1963 แฟรงคลิน (Franklin 1963, quoted in McGhee and Crandall 1968 : 93) พบว่า ความเชื่อในอัตลัษิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณเวลาที่ใช้ในการทำที่บ้าน เช่นเดียวกัน เจมส์ (James 1965, quoted in McGhee and Crandall 1968 : 93) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัษิตมีความมานะพยายามในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ ส่วนแมห์ และสตอลลิงส์ (Maehr and Stallings 1972 : 45) ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่าเด็กที่มีความเชื่อในอัตลัษิตสูง โดยเฉพาะเด็กชาย จะมีความพยายามที่ต่อเนื่องในการทำงานที่ยากลำบากมากกว่าเด็กที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ

ก้านบุคลิกภาพ (Personality)

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรีชาญาณมีความสัมพันธ์กับลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของบุคคลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มีนักจิตวิทยาเป็นจำนวนมากเกิดความสนใจผลที่เกิดขึ้นจากการนำตัวแปรด้านความเชื่อในอัตลัษิต-ปรีชาญาณไปเชื่อมโยงกับลักษณะต่าง ๆ ทางบุคลิกภาพ และเช่นเดียวกับผลการศึกษาในด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือ โดยทั่วไปจะ ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกัน

ว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอัตถิคติจะมีความสามารถในการปรับตัว ตลอดจนสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาสังคมและปัญหาส่วนตัว ได้ดีกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิติต (Moursund 1976 : 335) ดังเช่น เฮฟเนอร์ (Hepler 1979 : 110) ได้กล่าวว่า ความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิติตมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัว โดยเขายกตัวอย่างว่า การติดสุราเรื้อรัง (Alcoholism) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของลักษณะการปรับตัวที่ไม่ดีนั้นมีความสัมพันธ์กับการมีความเชื่อในปรัลิติต ทั้งนี้ เขาได้อ้างอิงถึงผลการศึกษาคณะของแนดิทซ์ (Naditch) ในปี 1975 ซึ่งทำการศึกษาพฤติกรรมการดื่มของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยทหารเกณฑ์จำนวน 517 คน จากการวิเคราะห์เขาพบว่า คะแนนจากแบบสอบถามความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิติตของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิติตสูงก็จะมีอัตราการดื่มสุราสูงด้วย นอกจากนี้ ผู้ที่มีประวัติการดื่มสุราจกัก็ให้รายงานถึงคุณค่าหรือการที่ราคาของตนเองและของสิ่งของที่เป็ผลมาจากการดื่มสุราของเขาด้วย เช่น การถูกไล่ออกจากงาน การสูญเสียเพื่อน การถูกจับกุม และการฝ่าฝืนกฎระเบียบ เป็นต้น ซึ่งต่อมาในปี 1980 แครมเพน (Krampen 1980 : 1022-1023) ก็ให้รายงานผลการศึกษาคณะที่คล้ายคลึงกันว่า ผู้ที่ติดสุราเรื้อรังจะมีความเชื่อในปรัลิติตกัจนการถูกควบคุมโดยบุคคลอื่นที่มีอำนาจและความเชื่อในปรัลิติตที่เกิดจากการถูกควบคุมโดยความบังเอิญสูงกว่าบุคคลที่ไม่ดื่มสุรา ยิ่งกว่านั้น ยังมี ความสิ้นหวัง และความปลิ้นปล้อนหลอกลวงมากกว่าผู้ที่ไม่ดื่มสุราด้วย นอกเหนือจากนี้แล้ว ยังมีการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิติตกับนิสัยการสูบบุหรี่ ดังเช่น สตรัทส์และซีเครสต์ (Straits and Sechrest 1963 : 282) พบว่า ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่มีความเชื่อในอัตถิคติสูงกว่าผู้ที่สูบบุหรี่จนคิดอย่างมีนัยสำคัญ เจมส์ วูดรuff และ เวอร์เนอร์ (James, Woodruff and Werner 1965 : 184-189) ก็ได้พบผลที่สอดคล้องกัน และ ยังรายงานผลลัพธ์เพิ่มเติมต่อไปว่า จากการติดตามผลผู้ที่ปฏิบัติตามรายงานของทางการสาธารณสุข (Surgeon General's Report) นั้น ในกลุ่มผู้สูบบุหรี่เพศชาย ผู้ที่เลิกสูบบุหรี่และไม่กลับไปสู่อีกเลยตลอดช่วงระยะเวลาที่กำหนดให้ จะมีความเชื่อในอัตถิคติสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อในรายงานดังกล่าว แต่ไม่เลิกสูบบุหรี่

ทางกัานอารมณ์ (Moods) กอร์แมน คิลแพทริค ดูบินและมาร์คอตท์ (Gorman 1971; Kilpatrick, Dubin and Marcotte 1974, quoted in Lefcourt 1976:148) ท่างก็พบว่า ความเชื่อในปรัลิติตมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกกัานอารมณ์ ทั้งนี้ ฝ่ายแรก คือ กอร์แมน (Gorman) ได้พบข้อยืนยันนี้จากการวิเคราะห์การจกับันทึกเพื่อ

รายงานระดับอารมณ์ตามความรู้สึกของตนเองในแต่ละวันของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัยปีที่ 3 เขาพบว่า ความเชื่อในประสิทธิของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการจมถึงสู่อารมณ์เศร้าซึม ท่วงท่า (Lower trough mood levels) ส่วนฝ่ายหลัง คือ กิลแพทริก และคณะ (Kilpatrick, et al.) ได้ให้นักศึกษาแพทย์ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 รายงานระดับอารมณ์ตามความรู้สึกของตนเองโดยการตอบแบบสอบถาม (Profile of Mood States (POMS) ของแม็คแนร์ลอร์และครอพเฟิลแมน (McNair, Lorr and Droppleman, 1971) เขาพบว่า นักศึกษาแพทย์ที่มีความเชื่อในอัตถิวิจะมีอารมณ์ของอารมณ์ตาม POMS น้อยกว่านักศึกษาแพทย์ที่มีความเชื่อในประสิทธิ กล่าวคือ ในทุกระดับชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 นักศึกษาแพทย์ที่มีความเชื่อในอัตถิวิจะมี "ความตึงเครียด (Tense) ความวิตกกังวล (Anxious) ความรู้สึกซึมเศร้า (Depressed) ความไม่เป็นที่มิตร (Hostile) ความอ่อนเพลียละเหี่ยใจ (Fatigued) และความสับสน (Confused)" น้อยกว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในประสิทธิ

ในด้านกลวิธีป้องกันตน (Defense mechanism) ซอว์เบอร์ (Sauber 1971, quoted in Moursund 1976 : 336) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในประสิทธิเมื่อได้รับความล้มเหลว จะพยายามใช้กลวิธีป้องกันตนแบบปฏิเสธและหลีกเลี่ยง แต่ผู้ที่มีความเชื่อในอัตถิวิจะใช้ความมานะพยายามมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ลีฟคอร์ท (Lefcourt 1980 : 226) ยังกล่าวว่า ความเชื่อในประสิทธิมีความสัมพันธ์กับสภาวะของความวิตกกังวล (Anxiety) และความซึมเศร้า (Depression) โดยเขาได้ยกผลการศึกษานี้ของเมลเจสและไวส์ (Melges and Weisz, 1971) ซึ่งทำการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของการระลึกถึงสภาวะทางอารมณ์ของคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ในการทดลอง เขาขอให้คนใช้นั้น ๆ อยู่ในห้องตามลำพังและนึกถึงสภาวะทางจิตใจของตนเองในช่วงเวลาก่อนที่จะพยายามฆ่าตัวตาย พร้อมกับพูดบรรยายถึง ๆ ถึงเหตุการณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวลงไปในเรื่องบันทึกเสียง ทั้งนี้ ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างต้องตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งซึ่งมีมาตรวัดความเชื่อในอัตถิวิ-ประสิทธิ

(Rotter's Locus of Control Scale) รวมอยู่ด้วย ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ปริมาณของความคิดที่จะฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์ทางลบกับการประเมินอนาคตของตนเองไปในแง่ลบและการมีความเชื่อในประสิทธิ แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสถิติสัมประสิทธิ์ของอนาคตของตนเอง และจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามต่าง ๆ ถึงสองให้

เห็นว่า การมีความเชื่อในปรีชาญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีความคิดเกี่ยวกับอนาคตของ
 คนไปในทางลบ แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสติสัมปชัญญะ เกี่ยวกับอนาคตของตนเองและใน
 ทำนองเดียวกัน โจ (Joe 1971, quoted in Moursund 1976 : 335) ได้ให้ข้อสรุป
 หลังจากการประมวลผลงานวิจัยที่ผ่านมาว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาญาณจะมีความวิตกกังวลมาก
 กว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัษิต ทั้งยังมีความสามารถในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเอา
 ชนะสถานะความคับข้องใจได้น้อยกว่า มักมีใจพะวงอยู่กับความหวาดกลัวว่าจะประสบกับความ
 ล้มเหลว กล่าวโดยง่ายคือ ภายใต้สภาพการณ์การเรียนรู้ใด ๆ มักจะมีความคิดหมกมุ่นอยู่กับ
 ผลการกระทำที่เป็นความล้มเหลวมากกว่าผลการกระทำที่เป็นความสำเร็จ

ฉะนั้น ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรีชาญาณจึงมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางบุคลิกภาพของ
 บุคคลถึงผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว และบุคคลที่มีความเชื่อในอัตลัษิตมักจะมีลักษณะทาง
 บุคลิกภาพที่น่าพึงประสงค์กว่าบุคคลที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ ดังที่ร็อตเตอร์ (Rotter
 1966:25) ได้ให้ข้อสรุปเปรียบเทียบไว้ว่า ผู้ที่มีความเชื่อในอัตลัษิตมักจะมีลักษณะทางบุคลิก-
 ภาพหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างจากผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ โดยที่บุคคลที่มีความ
 เชื่อในอัตลัษิตมักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

- ✓ 1. มีความไว ตื่นตัว และมีความพร้อมต่อการแสวงหาความรู้ที่จะใช้อำนวยหรือนำมาซึ่ง
 ความรู้หรือข่าวสารที่จะเป็นคุณประโยชน์ต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในอนาคตของตน
 มากกว่า
- 2. พยายามหาทางปรับปรุงสภาพของสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ
- 3. ให้คุณค่าต่อการเสริมแรงที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากทักษะหรือความชำนาญมากกว่า
 ตลอดจนมีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ
 ต้องประสบกับความล้มเหลว และ
- 4. แสดงการต่อต้านต่อสิ่งที่จะมามีอิทธิพลครอบงำตัวเขามากกว่า ✗

ซึ่งสอดคล้องกับคำสรุปของแวร์ไฮม์และวูดสัน (Warehime and Woodson 1971 : 443-
 444, quoted in Moursund 1976 : 335) ว่าสำหรับเด็กชาย ความเชื่อในอัตลัษิตจะมี
 ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความรู้สึกเป็นอิสระ ความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ความ
 รู้สึกตื่นตัว มีความพร้อมอยู่เสมอ และมีกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอนแจ่มชัด ยอมรับและกล้า
 แสดงออกซึ่งความต้องการของตน มีความเชื่อมั่นและพอใจในความสามารถของตนเอง และ
 สำหรับในเด็กหญิงความเชื่อในอัตลัษิตก็มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกพร้อมสมบูรณ์ ความ
 พอใจกับสภาพในวิถีชีวิตของตนเอง ความสงบและปราศจากความวิตกกังวล ความรู้สึกว่า-

เริง เบิกบานและปราศจากความซึมเศร้า และยิ่งกว่านั้น ในทางกลับกันแม็คคอนเนลล์ (McConnell 1974 : 383-384) ก็ได้ให้ทรรศนะสรุปเกี่ยวกับผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิติกไว้ว่า บุคคลที่มีความเชื่อในปรัลิติกสูงมักมีท่าทีที่แข็งกระด้าง ไม่ยืดหยุ่น ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ มีอคติ ชอบคัดลอกตามผู้อื่น มีความระมัดระวังตัวมากเกินไป อารมณ์ไม่ค่อยเบิกบาน และมีการฆ่าตัวตายมากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัตลิติก แต่อย่างไรก็ตาม "เหล่าบุคคลที่มีความเชื่อในปรัลิติกนี้จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็พอใช้ในระบบสังคมที่เป็นแบบเผด็จการ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในฐานะของทหาร นอกจากนี้ มักไม่ค่อยจะยอมรับการเปลี่ยนแปลง และในบางครั้งอาจจะแสดงการต่อต้านอย่างรุนแรงต่อคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ตามธรรมชาติแล้วการสูงใจของเขามักจะเกิดจากสิ่งภายนอก คือ เกิดจาก "ระบบ" (System) มากกว่าที่จะเกิดจากแรงขับเคลื่อนภายในตัวเขาเอง เขาจะไม่มีการขออาสาเข้าทำสิ่งใดนอกเสียจากจะมีผู้บอกให้เขาทำ ยิ่งกว่านั้น มีแนวโน้มว่าจะประสบกับความยากลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการวัดที่ไม่มีการเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวอันเป็นแนวทางสำหรับให้เขาปฏิบัติตาม กล่าวคือ ถ้าภายในสังคมที่เขาอาศัยอยู่มีวัฒนธรรมที่คงที่แน่นอนและมีความสงบราบเรียบ เขาก็จะก้าวร้าวที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ก็พอสมควร แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เมื่อเกณฑ์เกณฑ์และข้อบังคับที่เขาเคยเรียนรู้จนชินใจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนไม่เหมือนเดิม เขาก็จะเกิดความรู้สึกสับสนยุ่งยากใจมาก และถ้าหากเขาประสบกับความล้มเหลวในการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม เขาจะลาถอยออกมาอย่างเงิบ ๆ พร้อมกับสร้างกำแพงล้อมรอบตัวเอง โดยหวังจะให้ เป็นเครื่องป้องกันตัวเขาเองจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ

ก้าวนการแวงออกซึ่งความสำเร้ช (Achievement Behavior)

จากผลงานวิจัยทั้งหมดที่แสดงให้ เห็นว่า ความเชื่อในอัตลิติก-ปรัลิติกมีความสัมพันธ์กับรูปแบบพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนาของมนุษย์ (Moursund 1976 : 339) ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น จึงเป็นที่คาดหวังได้ว่า สวามเชื่อในอัตลิติก-ปรัลิติกย่อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประสพกับความสำเร้ชจก้วย สำหรับการศึกษเกี่ยวกับผลกระทบของความเชื่อในอัตลิติก-ปรัลิติกที่มีต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการประสพกับความสำเร้ชนี้ โดยมากมักจะเป็นการศึกษาความเชื่อในอัตลิติก-ปรัลิติกกับตัวแปรทางก้าวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับค้านสัมฤทธิผลทางการเรียน เท้าที่รวบรวมมาได้ อาทิ งานวิจัยของแกรนคอลลี แบทคอฟสกีและเพรสตัน (Grandall, Katkovsky and Preston (1962 :

343-361) ศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างระดับ 3-10 แกรนดอลล์ แคทคอฟสกี และ แกรนดอลล์ (Crandall, Katkovsky and Crandall 1965 : 91-109) ศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างระดับ 3 - 12 แม็กกีและแกรนดอลล์ (McGhee and Crandall 1968 : 91-101) ศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างระดับ 3 - 6, 8, 10 และ 12 และ เมสเซอร์ (Messer 1972 : 1456-1461) ศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างระดับ 4 ทั้งหมดนี้ใช้แบบสอบถาม Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire (IAR) เป็นเครื่องมือในการวัดความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิต นอกจากนี้ ยังมีสแปน (Span 1977 : 7464-A) ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างระดับ วิทยาลัย โดยใช้ Nowicki-Strickland Internal - External Scale (ANS - IE) เป็นเครื่องมือวัดความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิต และผลลัพธ์ที่ได้จากรายนามผู้วิจัยดังกล่าวนี้ ก็เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกันว่า ความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยที่ผู้มีความเชื่อในอัตลธิชิตสูงจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าผู้มีความเชื่อในอัตลธิชิตต่ำหรือมีความเชื่อในปรัลธิชิต ด้วยเหตุผลดังกล่าว ความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิตของผู้เรียนจึงได้รับความสนใจจากนักการศึกษาเป็นอย่างมาก จนถึงกับถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องด้วยสาเหตุจากสมมุติฐานที่ว่า ความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิตจะเป็นตัวการผลักดันให้ผู้เรียนมีความมานะพยายามที่จะเรียนหรือทำงานให้สำเร็จ ดูดวงตามจุดประสงค์อย่างเต็มความสามารถหรือไม่ ดังที่ โคลแมนและคณะ (Coleman, et al. 1965, quoted in Stephens and Delys 1973 : 670) ซึ่งได้เขียนบทความลงในรายงานของ The Commission on Unequal Educational Opportunity ให้ทรงตระสรุพบว่า ความเชื่อของเด็กที่ว่าตนเองมีความสามารถที่จะควบคุมสภาวะแวดล้อมและอนาคตของตนเอง เป็นองค์ประกอบทางการเรียนที่มีความสำคัญยิ่งกว่าองค์ประกอบทางการเรียนอื่น ๆ รวมกัน เช่นเดียวกัน เฟลตัน (Felton 1971, quoted in Moursund 1976 : 339) ได้ทำการประมวลผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเรียน (Academic performance) ของเด็กในระดับอายุต่าง ๆ แล้วสรุปว่า การที่เด็กปราศจากการรับรู้ว่าผลการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง มักจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กผู้นั้นมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำไปโดยเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของแชพแมนและ โบเออร์สมา (Chapman and Boersma 1979 : 250-251) ที่ว่าความเชื่อในอัตลธิชิต-ปรัลธิชิตกับการเรียนรู้ (Learning) มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างสมเหตุสมผล ทั้งนี้ เพราะการที่คนเราจะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้นั้น ย่อมต้องอาศัยความมานะพยายามอย่างค่อเนื่องในการศึกษาเป็นอย่างมาก และพฤติกรรมดังเช่นที่ว่านี้ จะ

ไม่พบในบุคคลผู้มีความเชื่อในปรลิตธิต ซึ่งเป็นผู้ที่รับรู้ว่าการพยายามในการเรียนรู้กับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันอยู่น้อยเลย

การวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลิตธิต-ปรลิตธิตภายในประเทศ

ผลงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นการศึกษาที่ทำกันในด้านประเทศทั้งสิ้น สำหรับในประเทศไทย ก็ได้เกิดการตื่นตัวและมีผู้สนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลิตธิต-ปรลิตธิตกับตัวแปรต่าง ๆ ทางจิตวิทยากันมากพอสมควร และโดยส่วนใหญ่ก็มักได้ผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมาแล้ว งานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลิตธิต-ปรลิตธิตในประเทศไทยปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2515 โดย บารุง บุญยงค์ (2515) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถึกแบบสืบสวน-สอบสวน (Combined inquiry) ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อในอัครลิตธิต-ปรลิตธิตกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ซึ่งเป็นชาย 46 คน หญิง 32 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มมีนักเรียนชาย 23 คน และหญิง 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบสืบสวน-สอบสวนชนิดครู-นักเรียนเป็นผู้ถาม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบเดิม ผลจากการเปรียบเทียบ ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวน-สอบสวนชนิดครู-นักเรียนเป็นผู้ถามมีความเชื่อในอัครลิตธิตสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการหาความสัมพันธ์แบบ Pearson-product moment correlation พบว่า ความเชื่อในอัครลิตธิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถึกแบบสืบสวน-สอบสวนด้านรูปภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความถึกแบบสืบสวน-สอบสวนด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ ในปีเดียวกัน พจน์ จันทรวิระกุล (2515) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน ความอยาก رؤ้อยากเห็นและความเชื่อในอัครลิตธิต-ปรลิตธิตของ เด็กไทย และเด็กจีนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ ประถมปีที่ 7 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน ในกรุงเทพฯ เทพมหานครและจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นชาย 153 คน หญิง 144 คน ผลปรากฏว่าความเข้าใจในการอ่าน ความเร็วและความถูกต้องในการอ่าน และความอยาก رؤ้อยากเห็นต่างก็มีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงในทางบวกกับความเชื่อในอัครลิตธิตที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05, .01 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนี้ เมื่อทำการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของ เด็กโดยมีความเชื่อในอัครลิตธิตเป็นตัวแปรอิสระ ก็พบว่า ในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เด็กที่มี

ความเชื่อในอภิลิขิตสูงมีความเข้าใจในการอ่าน ความเร็วและความถูกต้องในการอ่านสูงกว่าเด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่า ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตสูงมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าเด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำ แต่ไม่มีความเร็วและความถูกต้องในการอ่านสูงกว่าเด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำยิ่งกว่านั้น เมื่อทำการเปรียบเทียบความอยากรู้อยากเห็นโดยมีความเชื่อในอภิลิขิตเป็นตัวแปรอิสระเช่นกัน พบว่าสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตสูงจะมีความอยากรู้อยากเห็นไม่แตกต่างกับเด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำ แต่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปรากฏว่า เด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตสูงมีความอยากรู้อยากเห็นสูงกว่าเด็กที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ต่อมา จันทรเพ็ญ เจริญผลารักษ์(2516) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ ความเกรงใจ และความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลลิต โดยทดลองกับครูในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาคจำนวน 128 คน ผลปรากฏว่า ครูที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงมีความเชื่อในอภิลิขิตสูงกว่าครูที่มีลักษณะความเป็นผู้นำต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีความเชื่อในอภิลิขิตสูงมีความเกรงใจมากกว่าครูที่มีความเชื่อในอภิลิขิตต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยิ่งกว่านั้น ยังพบอีกว่า ครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีความเชื่อในอภิลิขิตสูงกว่าครูที่สอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

มนตรี อนันตรักษ์(2517) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลลิต ทศนคติทางวิทยาศาสตร์ และความเชื่อ โชคกลางในกลุ่มผู้มีอาชีพครูในจังหวัดจันทบุรีจำนวน 319 คน ชาย 123 คน หญิง 196 คน ผลปรากฏว่า ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ความเชื่อในอภิลิขิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทศนคติทางวิทยาศาสตร์ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอภิลิขิตกับความเชื่อ โชคกลาง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทศนคติทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อ โชคกลางมีค่าเป็นลบ ส่วนภรรยา กิจขยัน(2517) ก็ได้ทำการวิจัยในปีเดียวกัน โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลลิตและคุณธรรมแห่งพลเมืองดีกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 300 คน เป็นชาย 173 คน หญิง 127 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งในภาคการศึกษา 1 ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และกรุงเทพฯ มีที่านคร พบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ความเชื่อในอภิลิขิตมีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงในทางบวกกับความมีวินัยแห่งตน แต่มีความสัมพันธ์เป็นเส้นตรงในทางลบกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี และอรรถพรณ สุชีธรรมรักษ์(2517) ทำการศึกษาอิทธิพลของสภาพธรรมและความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลลิตที่มีต่อพฤติกรรมการคล้อยตามของนักศึกษาชาย และหญิง ระดับประกาศนียบัตรวิชาการ

ศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 80 คน โดยจัดสภาพการณ์ 2 ชนิด คือ สภาพการณ์ที่เป็นกลุ่มครู และสภาพการณ์ที่เป็นกลุ่มเพื่อน ผลการทดลองปรากฏว่า นักศึกษาที่มีความเชื่อในอัครลัทธิ และนักศึกษาที่มีความเชื่อในปรลัทธิมีระดับพฤติกรรมกรรมการลดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีความเชื่อในปรลัทธิมีพฤติกรรมกรรมการลดความสูงกกว่านักศึกษาที่มีความเชื่อในอัครลัทธิ ในปีถัดมา ทศนา โจนท์ (2518) ศึกษาเรื่องผลของการสื่อสารที่ทำให้เกิดความกลัวต่อปัญหาที่เกิดจากประชากรต้นโลกและความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เกี่ยวกับการคุมกำเนิด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลที่มีความเชื่อในอัครลัทธิและในปรลัทธิเมื่อได้รับการสื่อสารที่หนักแล้วในระดับต่างกัน การทดลองทำกับกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ โรงเรียนวัดสังฆราชพิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน ทั้งเพศชายและหญิง ในจำนวนนี้มีบุคคลที่มีความเชื่อในอัครลัทธิและในปรลัทธิประเภทละ 45 คน ถูกสุ่มเข้ากลุ่ม 6 กลุ่ม เพื่อให้ถูกทดลองได้รับการสื่อสารที่ทำให้เกิดความกลัวมาก เกิดความกลัวปานกลาง และไม่เกิดความกลัว หรือเรียกการสื่อสารที่เป็นกลาง ผลการทดลองครั้งนี้พบว่า บุคคลที่มีความเชื่อในอัครลัทธิและบุคคลที่มีความเชื่อในปรลัทธิมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อคัดเฉพาะคนที่มีบุคลิกภาพดังกล่าวก่อนแล้ว พบว่า มีทัศนคติหลังการได้รับการสื่อสารที่หนักแล้วมากกว่ากันอย่างเชื่อมั่นได้ที่ระดับ .10 กล่าวคือ หลังจากได้รับการสื่อสารแล้ว ผู้ที่มีความเชื่อในปรลัทธิ มีทัศนคติไปในทิศทางที่ถูกชักจูงน้อยกว่าผู้ที่มีความเชื่อในอัครลัทธิ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสาร 3 ประเภท พบว่า มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การสื่อสารที่หนักแล้วทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติมากกว่าการสื่อสารที่หนักแล้วปานกลางและการสื่อสารที่เป็นกลาง และการสื่อสารที่หนักแล้วปานกลางก็ทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติได้มากกว่าการสื่อสารที่เป็นกลาง และเมื่อศึกษาถึงอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 2 นี้ พบว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในอัครลัทธิ เมื่อได้รับการสื่อสารที่หนักแล้วมาก มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมากที่สุด และกลุ่มที่มีความเชื่อในปรลัทธิ เมื่อได้รับการสื่อสารที่หนักแล้วปานกลาง มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติน้อยที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ที่มีความเชื่อในปรลัทธิมีความวิตกกังวลมากกว่าผู้รับการทดลองที่มีความเชื่อในอัครลัทธิอีกด้วย ต่อมา บุกา บุญเรือง (2520) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ และความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิกับกลุ่มตัวอย่างนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ บางแสน จาก 4 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์

ศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ จำนวน 185 คน (ชาย 64 คน หญิง 121 คน) ผลการศึกษารูปไควว่า ความเชื่อในอภิลิขิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจเลือกอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนิสิตที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่าง เป็นจริงมีความเชื่อในอภิลิขิตสูงกว่านิสิตที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างไม่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 นอกจากนี้แล้ว นิสิตที่มีความเชื่อในอภิลิขิตก็ยังมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านิสิตที่มีความเชื่อในปรัลิติตที่ระดับความมีนัยสำคัญ .001 ในปี 2521 อุษา หัษระวณิช (2521) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม ความถนัดภาษา และความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติตของเด็กวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 15 - 16 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดพังงา จำนวน 300 คน เป็นนักเรียนในกรุงเทพมหานคร 200 คน และนักเรียนในจังหวัดพังงา 100 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความถนัดทางภาษา และความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติต ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิติตอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ รุ่งนภา ทิมะ ได้ทำการวิจัยในปี 2522 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัทมโนทัศน์ ความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติต และสัมฤทธิผลทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชายหญิงอย่างละ 200 คน อายุ 10 - 13 ปี สุ่มจากนักเรียนในระดับชั้นประถมปีที่ 3 - 6 ปีการศึกษา 2522 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า อัทมโนทัศน์ ความเชื่อในอภิลิขิตและสัมฤทธิผลทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 และนักเรียนที่มีอัทมโนทัศน์และความเชื่อในอภิลิขิตสูง มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีอัทมโนทัศน์และความเชื่อในอภิลิขิตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จึงเห็นได้ว่า แม้แต่ผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติตในประเทศไทยซึ่งผู้วิจัยรวบรวมมาได้ทั้งหมดนับได้จำนวนทั้งสิ้น 10 ชิ้น ก็ยังแสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้วผู้ที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะมีลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรมและทางบุคลิกภาพในแนวทางที่น่าพึงประสงค์กว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลิติตเกือบทุกด้าน ดังนั้น จึงย่อมกล่าวได้ว่า ความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติตเป็นตัวแปรทางบุคลิกภาพที่ควรค่าแก่การสนใจศึกษาของนักจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการวิจัยโดยส่วนรวมจะแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในอภิลิขิต-ปรัลิติตมีอิทธิพลต่อลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรมและทางบุคลิกภาพของบุคคลแทบ

ทุกด้าน กระนั้นก็ตาม มีนักจิตวิทยาบางคนซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในบางครั้งหรือ อบางกรณี การมีความเชื่อในอัตถิคติสูงก็ไม่ได้เป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่า คนผู้นั้นจะสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ในชีวิตแห่งตนได้ดีกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรัลธิติเสมอไป การมีความเชื่อ ในอัตถิคติสูงเกินไปก็อาจเป็นการชักนำให้เกิดปัญหาได้เช่นกัน ดังที่ กูริน ลาโอ และบีที (Gurin, Lao and Beattie 1969, quoted in Moursund 1976: 338) ได้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่มีความเชื่อในอัตถิคติสูงซึ่งต้องประสบกับความล้มเหลวในการหางานอันสำคัญมักจะทำหิตนเองและรู้สึกผิดอยู่ตลอดเวลา ในกรณีนี้การรู้จักยึดมั่นอยู่กับอำนาจภายนอก (External forces) จึงยอมเป็นหนทางที่ปลอดภัยและเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตของบุคคลมากกว่า ถ้าหากความยึดมั่นดังกล่าว เป็นผลที่ได้จากการประเมินโอกาสของการประสบความสำเร็จแล้วว่า ความสำเร็จในการทำสิ่งนั้น ๆ จะต้องขึ้นอยู่กับอำนาจภายนอกอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ตรงกับผลการศึกษาของซีเกลและเมย์ฟิลด์ (Siegel and Mayfield 1973: 1190, quoted in Moursund 1976: 335) ซึ่งพบว่า หลังจากการประสบกับความล้มเหลวแล้ว บุคคลที่มีความเชื่อในปรัลธิติจะมีความวิตกกังวลน้อยกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอัตถิคติ เขาทำการศึกษาโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำงานในสภาพการณ์ทดลองที่กลุ่มตัวอย่างจะไม่สามารถทราบได้ว่า ตนเอง "ประสบกับความสำเร็จ" หรือ "ประสบกับความล้มเหลว" ในการทำงานนั้น ๆ แต่จะทราบได้โดยที่ผู้ดำเนินการทดลองจะเป็นผู้ประเมินและแจ้งให้ทราบเอง ดังนั้น ผู้ดำเนินการทดลองจึงสามารถจะกำหนดได้ล่วงหน้าว่าจะให้ผู้รับการทดลองคนใด "ประสบกับความสำเร็จ" และ "ประสบกับความล้มเหลว" หลังจากเสร็จสิ้นจากการทำงานชุดแรก (ซึ่งผู้ดำเนินการทดลองบอกว่า เป็นงานที่ยากมาก) แล้ว ผู้ดำเนินการทดลองก็จะให้ผู้รับการทดลองรายงานความรู้สึกวิตกกังวลของตนเอง เกี่ยวกับว่าตนเองจะสามารถทำงานชุดต่อไปได้ดีมากแค่ไหน ผลปรากฏว่า ในกลุ่มผู้รับการทดลองที่ได้รับทราบว่า ตนเองประสบกับความสำเร็จในการทำงานชุดแรก ทั้งผู้ที่มีความเชื่อในอัตถิคติและผู้ที่มีความเชื่อในปรัลธิติต่างก็รายงานว่า ตนเองมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการทำงานในชุดต่อไปไม่มากนัก แต่ในกลุ่มผู้ที่ได้รับการบอกเล่าว่าตนเองประสบกับความล้มเหลวนั้น ผู้ที่มีความเชื่อในอัตถิคติกลับมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชุดต่อไป ในขณะที่ผู้ที่มีความเชื่อในปรัลธิติกลับไม่มีความวิตกกังวลดังกล่าว ซึ่งเขาได้ให้คำอธิบายว่าเป็นเช่นนั้น เพราะผู้ที่มีความเชื่อในปรัลธิติซึ่งมักไม่ค่อยจะคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะควบคุมผลของการกระทำของตน เมื่อต้องประสบกับความล้มเหลว เขาจึงยอมไม่กล่าวโทษตนเอง ทั้งนี้เพราะเขาถือว่าหน้าที่เขาจะ

ทำงานได้ก็เพียงใคนั้นเป็นเรื่องของโชค ดังนั้น การที่เขาต้องพลาดหวังอีกครั้งหนึ่งจึงไม่ค่อยจะเป็นผลกระทบบอะไรเหมือนต่อจิตใจของเขาเท่าใดนัก แต่ในทางกลับกัน การที่ผู้มีความเชื่อในอภิลิขิตมีความวิตกกังวลต่อสภาพการณ์อันน่าหวาดหวั่นมากกว่าผู้มีความเชื่อในปรีชาญาณนั้นเป็นเพราะว่าเขาขาดซึ่งความเชื่อในอำนาจภายนอก (External's belief) ที่ว่า แรงผลักดันภายนอกนั้นเองที่เป็นตัวบงการโชคชะตาของเขา ซึ่งย่อมส่งผลให้เขาไม่สามารถปล่อยวางตัวเองในสภาพการณ์ดังกล่าวไปตามยถากรรมเหมือนดัง เช่นที่ผู้มีความเชื่อในปรีชาญาณเป็นอยู่ ในปีเดียวกัน โคเฮนและลาซารุส (Cohen and Lazarus 1973, quoted in Lefcourt 1980: 220) ก็ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า โรคนำร่องโรคงั้นเช่นโรคเส้นโลหิตในกล้ามเนื้อหัวใจอุดตัน (Myocardial infarction) ซึ่งผู้ป่วยโรคนี้อาจเป็นที่ต้องนอนพักอยู่เฉย ๆ ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ย่อมจะก่อความยุ่งยากลำบากใจให้กับผู้มีความเชื่อในอภิลิขิตมากกว่าผู้ที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ ยิ่งกว่านั้น เขายังได้นำเสนอข้อมูลให้แสดงให้เห็นว่า ผู้มีความเชื่อในปรีชาญาณจะฟื้นตัวจากโรคหัวใจ (Heart attacks) ได้รวดเร็วกว่าผู้มีความเชื่อในอภิลิขิต และเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า การฟื้นตัวจากโรคมีความสัมพันธ์กับการนอนพักอยู่เฉย ๆ

ตามที่โลกกล่าวอ้างมานี้ แม้การมีความเชื่อในอภิลิขิตสูงจะมีผลเสียบางประการบุคคล แต่กระนั้นก็ตาม เมื่อพิจารณาในวงกว้างจะเห็นได้ว่า โดยส่วนใหญ่แล้วความเชื่อในอภิลิขิต-ปรีชาญาณเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีการแสดงออกทางพฤติกรรมและมีลักษณะทางบุคลิกภาพแตกต่างกัน โดยที่บุคคลที่มีความเชื่อในอภิลิขิตจะมีลักษณะการแสดงออกในแนวทางที่เหนือกว่าหรือน่าพึงประสงค์กว่าผู้มีความเชื่อในปรีชาญาณแทบทุกด้าน ดังคำยืนยันของมัวร์สันด์ (Moursund 1976: 339) ที่ว่า

ความเชื่อในอภิลิขิตเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ ใ้ถูกดูหมิ่นมนุษย์ได้เกิดการ แสดงออกซึ่งการกระทำโดยขาดความสามารถ และสิ่งที่โลกกล่าวมาแล้ววว่า แมวว่าบุคคลที่มีความเชื่อในอภิลิขิตอาจจะมีความเสี่ยงตรงที่มักเป็นผู้ให้ความจริงจังแก่หลักความเป็นจริงในชีวิตมากกว่า ซึ่งทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลเพียงเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดกรณีการคำหนักกล่าวโทษตนเองอันจะทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวัง แต่ในทางตรงกันข้าม การมีลักษณะทางบุคลิกภาพที่ดีกว่า สุขสมบุรณ์กว่าก็มักจะสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการมีความเชื่อในอภิลิขิตมากกว่าการมีความเชื่อในปรีชาญาณ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า "การที่บุคคลมีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านอภิลิขิตนั้น ย่อมจะเป็นการเอื้ออำนวยให้เขาเกิดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในด้านต่าง ๆ มากกว่า

บุคคลที่มีความเชื่อในปรีชาญาณ" (Moursund 1976: 346) ทั้งนี้ กังถ้อยคำเน้นย้ำของ
 มัวร์สันด์ (Moursund 1976: 331) ที่กล่าวซ้ำไว้คือว่า

ฉันเชื่อว่า การมีความเชื่อในอัครลัทธิที่ยอมรับดีกว่า การมีความเชื่อในปรีชาญาณ
 การมีความเชื่อในอัครลัทธิดีกว่าในแง่ที่ว่าความเชื่อในอัครลัทธิจะช่วยให้บุคคลสามารถ
 ปรับตัวได้ดีกว่า ยิ่งกว่านั้น ยังช่วยให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการกับสภาวะ -
 การณ์ในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในแบบอย่างที่เป็นการสร้างสรรค์

เพราะฉะนั้น จึงยอมรับได้ว่า ความเชื่อในอัครลัทธิเป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่นำ
 พึ่งประสงค์ไปยังอย่างหนึ่ง และเป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศด้วย
 ดังจะเห็นได้จาก ไนลส์ (Niles 1981: 478) ซึ่งทำการศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-
 ปรีชาญาณของเด็กรุ่นใหม่ในประเทศศรีลังกาได้ให้ทรรศนะสรุปว่า

ความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนอีกประการหนึ่งระหว่างคนในประเทศที่กำลังพัฒนา
 กับคนในประเทศที่พัฒนาแล้วก็คือ ในการทำอะไร ๆ คนในประเทศที่กำลังพัฒนามักจะ
 คิดว่าตนเอง เป็นผู้ถูกควบคุมหรือมีความเชื่อในปรีชาญาณ แต่ในทางตรงกันข้าม คนในประเทศ-
 ที่พัฒนาแล้ว เมื่อต้องการทำอะไร ๆ เขามักมีความคิดว่า ตัวเขาเองนั่นแหละที่จะเป็น
 ผู้ควบคุมผลการกระทำที่จะเกิดตามมา

จากทรรศนะดังกล่าว กอปรกับเหตุผลที่ประเทศไทยยังเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกจัด
 ลำดับให้เข้าอยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การ
 ศึกษาค้นคว้า เพื่อแสวงหาแนวทางหรือปัจจัยที่จะเป็นเครื่องเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้บุคคลได้
 เกิดการพัฒนาซึ่งความเชื่อในอัครลัทธิน่าจะเป็นงานที่พึงกระทำเป็นที่สุด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์
 ทั้งในแง่ของการช่วยให้บุคคลได้มีลักษณะการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่ดีกว่าหรือ
 น่าพึงปรารถนากว่า รวมทั้งในแง่ของผลพลอยได้จากบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวที่จะไปช่วยกัน
 พัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในที่สุด

โดยที่ความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีชาญาณไม่ใช่สิ่งที่บุคคลมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เป็น
 ลักษณะทางบุคลิกภาพที่บุคคลจะรับรู้และเกิดการเรียนรู้ในภายหลัง และเป็นพัฒนาการที่
 เกิดขึ้นในตัวบุคคลอย่างเป็นลำดับขั้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความเชื่อ
 ในอัครลัทธิ-ปรีชาญาณของบุคคลจะพัฒนาไปในทิศทางใดย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสภาวะแวดล้อม
 ต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบตัวบุคคลเป็นสำคัญ และในบรรดาสภาวะแวดล้อมดังกล่าว สภาวะ
 แวดล้อมที่นับว่ามีความสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางของความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรีชาญาณของ

บุคคล ก็คือ สภาวะแวดล้อมในช่วงวัยแรกเริ่มของชีวิต ดังที่ สมาร์ท และสแมร์ท (Smart and Smart 1977: 408) กล่าวว่า "ประสบการณ์ก่อนวัยเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะ เสริมสร้างเด็กให้ เป็นผู้มีแนวทางของความเชื่อไปในด้านอสังคติหรือด้านปรัลลิต" และหลักฐานยืนยันจากผลการวิจัยของแกรนคอลลและคณะ (Grandall, et al. 1965: 91-109) ที่พบว่า ความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตของบุคคลจะพัฒนาค่อนข้างสมบูรณ์เต็มที่ในวัยเด็กในระหว่างช่วงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ 3 และจากช่วงระดับ 3 ไปถึงระดับ 12 นั้น ระดับของความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตจะเพิ่มขึ้นเพียง เล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของนักจิตวิทยากลุ่มจิตวิเคราะห์ที่ว่า การพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถของคนเรานั้นเริ่มตั้งแต่วัยทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่าง 1-5 ปีแรกของชีวิต เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตของบุคคลจะพัฒนาไปในทิศทางใดย่อมเป็นผลมาจากอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมในวัยต้นของชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งในช่วงดังกล่าว สภาวะแวดล้อมที่นับว่าโดดเด่นและมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ ด้วยเหตุนี้ แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็ก จึงมีผลกระทบอันใหญ่หลวงต่อแนวความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตของบุคคล ดังที่ ลิฟชิทซ์ (Lifshitz 1978: 85) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า "การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก และบรรยากาศของความสัมพันธ์อันเป็นผลมาจากทัศนคติของพ่อแม่ย่อมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตของเด็ก"

นอกจากอิทธิพลของวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แล้ว ระดับการศึกษาของพ่อแม่ก็นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตของบุคคล ทั้งนี้เพราะการศึกษาในโรงเรียน (Formal education) เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และแนวความคิดความเชื่อของบุคคล ดังที่ แบกเลย์ (Bagley 1937: 328, อ้างถึงในภคฤชยา ภคฤชยาธิ 2513: 3) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า "ประสบการณ์ทางการศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถ ทัศนคติและรูปแบบพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่าทางบวกต่อสังคม" ซึ่งคล้ายกับความคิดเห็นของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner 1958: 400) ที่ว่า "ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจาก โรงเรียนอันเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกและความคุมั้น เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาและพิจารณาเพื่อรับค่านิยมใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม" ฉะนั้น บิคามาร์คาที่ได้รับการศึกษาระดับสูง กลาง และต่ำ จึงน่าที่จะมีความแตกต่างกันในวิถีทางของการถ่ายทอดแนวความเชื่อของตนให้แก่บุตร อันเป็นผลให้บุตรมีความเชื่อในอสังคติ-ปรัลลิตแตกต่างกัน

ถึงความเห็นของ เซียร์ส แมคคอบบี้ และ เลวิน (Sears, Maccoby and Lewin 1957: 141) ว่า "ประสบการณ์ของบิดามารดาอันเนื่องมาจากปริมาณการศึกษาย่อมเกี่ยวข้องกับความสามารถในการติดต่อกับบุตรในลักษณะที่แตกต่างกัน และเมื่อบุตรเจริญถึงขั้นพัฒนาการหนึ่ง ๆ ความสามารถสูงของบิดามารดาจะสัมพันธ์กับความกระตือรือร้นและความอบอุ่นในการอบรมเลี้ยงดู"

✓ ส่วนเพศก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อแนวความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของบุคคล เพราะเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพตามธรรมชาติ โดยที่เพศชายมีโครงสร้างทางร่างกายแข็งแรงกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับบทบาทความคาดหวังทางสังคมต่างกัน ดังนั้น ความแตกต่างกันทางเพศจึงน่าจะส่งผลให้บุคคลมีพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตไปในแนวทางที่แตกต่างกันด้วย

จากความสำคัญของ โครงสร้างทางบุคลิกภาพเกี่ยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตที่มีต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมและทางบุคลิกภาพของบุคคล โดยที่การมีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านอัตลัษิตนั้นจะส่งผลสะท้อนให้บุคคลมีลักษณะ การแสดงออกทางพฤติกรรมและบุคลิกภาพในแนวทางที่นำพึงปรารถนาว่าการมีความเชื่อในปรลัษิตเกือบทุกด้านทั้งที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น และความสำคัญของตัวแปรทั้ง 3 อันได้แก่ ตัวแปรทางด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ตัวแปรด้านระดับการศึกษาของพ่อแม่ และตัวแปรทางด้านเพศ ที่อาจมีผลกระทบ ต่อพัฒนาการเกี่ยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของบุคคลดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าตัวแปรทั้ง 3 ดังกล่าวจะมีอิทธิพลในแง่ที่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของบุคคลหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เป็นบิดามารดาได้นำไปประยุกต์ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรอันเป็นเยาวชนของชาติให้มีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านอัตลัษิต เพื่อจะได้เติบโตเป็น "ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ" ที่มีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์และ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าทัดเทียมนานอารยประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่รายงานว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย-

โดยแบบให้ความคุ้มครองมากไป และแบบทอกลง มีความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตแตกต้งกันหรือไม่

2. เพื่อศึกษาว่ำนักรเรียนที่บึคมารวมการเกึยวระกัษสูง กลาง และต่ำ มึความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตแตกต้งกันหรือไม่

3. เพื่อศึกษาว่ำนักรเรียนชวษและหญิงมึความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตแตกต้งกันหรือไม่

แนวความคิดเกึยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต

ความหมาย

เนื่องจกความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตเป็นแนวความคิดที่แพร่หลายในวงการจิตวิทยาแทบทุกสาขา ฉะนั้น จึงมึผู้ให้ค่านิยามเกึยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตไว้เป็นจำนวนมกซึ่งพอจะหึบยกมกล่าวไว้เป็นบางส่ว อาทิ

ร็อเทอร์ (Rotter 1966: 1) ซึ่งนับไ้ว่าเป็นผู้ให้กำเนิดแนวความคิดเกึยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต กล่าวว่

เมื่อบุคคลเกิดการรับรู้ว่ แรงเสื่รมที่เขารับนั้นไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากกระทำของเขาเองทั้งหมด แต่เป็นผลลัษิตที่เกิดจากโชค โอกาส เศรษฐกิจรวมการควบคุมของบุคคลอื่นที่มีอำนาจ หรือเป็นผลลัษิตที่ไมอาจคาดหมายล่วงหน้าไ้ดูขยสาเหตุจากความซับซ้อนของแรงผลัษิตรอบ ๆ ตัวเขา บุคคลประเภทนี้ไ้ไ้ชื่อว่าเป็นผู้มึความเชื่อในปรัลลัษิต ในทางตรงกันชวษ ตามบุคคลรับรู้ว่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเขาเป็นผลเนื่องมาจากพฤติกรรมของเขาเองหรือเป็นผลที่เกิดจากลักษณะประจำตัวของเขาเอง ก็จะเป็นผู้มึความเชื่อในอัตลัษิต

ในปีเกึยวกัน ลึฟคอร์ท (Lefcourt 1966: 206-207) อธิบายว่

ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต เป็นตัวแปรเกึยวกับความคาดหวัง (Expectancy variable) มกกว่าที่จะเป็นตัวแปรเกึยวกับการจูงใจ (Motivational variable) ตามหลักการทั่วไป ความเชื่อในอัตลัษิต หมายถึง การรับรู้ว่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ทางบวกและทางลบ เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากกระทำของตนเอง และจากเหตุก้งกลวว่ ตนจึงสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์นั้น ไ้ได้ ส่วนความเชื่อในปรัลลัษิต หมายถึงการรับรู้ของบุคคลที่ว่ เหตุการณ์ทางบวกและ/หรือเหตุการณ์ทางลบไมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของตนเอง ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น เหตุการณ์ก้งกลวว่ จึงอยู่นอกเหนือจากการควบคุมของตน

ต่อมา แม็คกีและแครนคอลล (McGhee and Crandall 1968: 92) ให้
 ทรรศนะว่า

บุคคลที่มักมีการรับรู้แรงเสริมที่เขาได้รับเป็นสิ่งที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวเอง
 ก็จะโทษตัวเองเป็น "ผู้มี ความเชื่อในอัตลัษิต" ส่วน "ผู้ที่มีความเชื่อในปรลัษิต" ก็คือ บุคคล
 ที่มีความเชื่อว่าจะเสริมของเขาขึ้นถูกทำให้เกิดขึ้นโดยสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากตัวเขา
 เอง จึงเป็นพลังอำนาจที่เขาไม่สามารถจะควบคุมได้ บุคคลที่มีความเชื่อในปรลัษิตนี้
 มักเชื่อว่าพลังอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นต้นเหตุของการเสริมแรงนั้น อาจเป็นโชคเคราะห์กรรม
 โอกาส อำนาจเหนือธรรมชาติ ลักษณะของงานหรือสภาพการณ์สังคมที่สับสนวุ่นวาย และ
 กระบวนการทางการเมือง ตลอดจนบุคคลอื่นที่มีอำนาจ เป็นต้น

แม็คโดนัลด์ (MacDonald 1971: 111) แสดงความคิดเห็นว่า

บุคคลที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะควบคุมแรงเสริมของเขาเอง คือ "ผู้มี ความ
 เชื่อในอัตลัษิต" กล่าวอีกนัยหนึ่ง เขาคือบุคคลที่เชื่อว่า ตัวเขาเองมี "ความสามารถ"
 (can) ส่วนผู้ที่เชื่อว่า ชีวิตของเขาขึ้นถูกควบคุมโดยโอกาส เพราะกรรม หรือบุคคล
 อื่นที่มีอำนาจ ก็จะโทษตัวเองเป็น "ผู้มี ความเชื่อในปรลัษิต" ซึ่งสำหรับบุคคลประเภทนี้แล้ว
 แม้เมื่อเขาเป็นผู้แสดงการกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมแรงเสริมของเขาเอง เขาก็
 มักจะไม่เชื่อว่าเขามี "ความสามารถ"

ส่วน ดูเซตต์และวอลค (DuCette and Wolk 1973: 420) ให้คำอธิบายว่า

บุคคลที่มีความเชื่อในอัตลัษิตจะมีความคาดหวังว่า สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเขาจะเปิด
 กว้างหรือเอื้ออำนวยให้เขาได้มีโอกาสจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น จึงยอมมีการปรากฏ
 ขึ้นของความล้มเหลวระหว่างการทำของเขา กับแรงเสริมที่เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้าม
 บุคคลที่มีความเชื่อในปรลัษิต จะคาดหวังว่าแรงเสริมที่เขาได้รับนั้นอยู่ภายใต้การควบคุม
 ของบุคคลอื่น และยังคาดหวังต่อไปอีกว่า ไม่เป็นการแน่นอนเสมอไปที่ความพยายามใน
 การกระทำของเขาจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน

นอกจากนี้ โกซาลิ เคลียร์ และวอลสเตอร์ (Gozali, Cleary and Walster
 1973: 9) ให้ความหมายของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตไว้ว่า

หมายถึงระดับของความสามารถในการควบคุมสิ่งแวดล้อมซึ่งบุคคลคิดว่าเขามีอยู่ บุคคล
 ที่มีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านอัตลัษิตจะรับรู้ว่ามีผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมา
 จากการทำของเขาเอง ส่วนบุคคลที่มีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านปรลัษิต จะ
 เชื่อว่า ผลการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากเหตุเพราะกรรม โชค และบุคคล
 อื่นที่มีอำนาจ และทวยเหตุเช่นนี้กล่าว ผลการกระทำนั้นจึงอยู่นอกเหนือจากการควบคุม
 ของเขา

ทานองเดียวกัน ลอว์เรนซ์และวินส์เชล (Lawrence and Winschel 1975: 483) กล่าวถึงความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต ว่า

เป็น โครงสร้างทางบุคลลัษิตภาพที่อธิบายลักษณะของแนวทางของความเชื่อของบุคคลที่ วา แผลงที่เป็นคนกัวเนคหรือที่มารของแรงเสริมที่เขาได้รับคืออะไร แรงเสริมดังกล่าวอาจจะถูกรับรูวา เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากกรกระทำหรืออุปนิสัยประจำตัวของตนเอง (ความเชื่อในอัตลัษิต) หรืออาจถูกรับรูวาเป็นผลลัษิตที่เกิดขึ้นจากพลังอำนาจภายนอก (ความเชื่อในปรัลลัษิต) เช่น เพราะเหตุกรรม โอกาส หรือกรกระทำของบุคคลอื่นที่มีอำนาจ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้อีกแง่หนึ่งวา ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต คือ กรจำแนกบุคคลตามแนวทางของระดับของความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบแรงเสริมที่เขาได้รับ

ในมิตัดมา มัวสันด์ (Moursund 1976: 326) ให้คำสรุปว่า

ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตหมายความถึงความเชื่อของบุคคลที่ว่าใครที่เป็นผู้รับผิดชอบตอลกรกระทำที่เกิดขึ้น หรือกรรับรู้ของบุคคลทว่า ตัวเขาเองมีอำนาจที่จะควบคุมชีวิตของเขาไคมากนอยแคไหน ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตไมไครับงวา บุคคลนั้น ๆ จะเป็นผู้มีอำนาจจริง ๆ หรือไม่ อีกทั้งไมไครับงวาคยววา ถาบุคคลมีอำนาจจริง เขาจะมีอำนาจมากนอยแคไหน ฉะนั้น พระเจ้าแผนดิน ผู้นำแบบเบคักรการและนักบุญทหารระ คับสูง จึงอาจจะ เป็นบุคคลที่มีความเชื่อในปรัลลัษิตในขณะที่นักโทษ ทาส และผู่วยอัมพาค อาจจะ เป็นผู้มี ความเชื่อในอัตลัษิตก็ไค

ยิ่งกว่านั้น แชนแมนและโบเออร์สมา (Chapman and Boersma 1979: 250) ให้ความเห็นวา

ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิต หมายความถึงการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นแผลงกำเนิดของกรควบคุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ทาง ๆ ความเชื่อในอัตลัษิตจะมี ความสัมพันธ์กับกรรับรู้วาเหตุการณ์ทาง ๆ ไมวาจะเป็นเหตุการณ์ทางบวกหรือทางลบ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากกรกระทำของตนเอง และเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถจะควบคุมไคความ ศักยภาพที่ตนมีอยู่ ในทางกลับกัน ความเชื่อในปรัลลัษิต หมายถึง กรรับรู้ทว่าเหตุการณ์ ทางบวกหรือทางลบไมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหรือกรกระทำของตนเอง และคย เหตุนี้ เหตุการณ์ทาง ๆ ดังกล่าวจึงอยู่บนตลเหนือจากกรควบคุมของตนคย

นอกเหนือจากนี้ ลีฟคอร์ท (Lefcourt 1980: 210) ไคให้คำนิยามสรุปอีก ครั้งหนึ่งวา

ความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลัษิตเกี่ยวโยงถึง ความตลกหวังของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็น

คุณเหตุของประสูติการณต่าง ๆ ของเขา ความเชื่อในอัครลิขิตหมายถึง ความคาดหวัง
ทั่วไปของบุคคลที่วาง ประสูติการณต่าง ๆ ไม่วาจะเป็นประสูติการณทางบวกหรือทางลบ
ในชีวิตของเขา นั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากกรกระทำของเขาเอง และในทำนอง
เดียวกันความเชื่อในปรลิขิตก็หมายถึง ความคาดหวังทั่วไปของบุคคลที่วาง ประสูติการณ
ต่าง ๆ ในชีวิตของเขา นั้น ไม่ใคเป็นผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของเขาเอง แต่ใน
ทางตรงกันข้าม กลับเป็นผลดีพชที่เกิดขึ้นจากการกำหนดของตัวการภายนอก อาทิ โชค
เคราะห์กรรม บุคคลอื่น ๆ หรือเป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น ความสวยงาม
หรือความสามารถทางสติปัญญา เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทย ผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลิขิต-ปรลิขิต
ได้ให้คำจำกัดความของแนวคิดดังกล่าวไว้ เป็นสังเขปดังต่อไปนี้

ในปี 2515 บารุง บุญยงค์ (2515:8-9) กล่าวว่า

การควบคุมจากภายนอก (ความเชื่อในปรลิขิต) หมายถึง ความเชื่อหรือทัศนคติของ
บุคคลที่รับรูว่า สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ หรือรางวัล หรือแรงหนุนกำลัง (Reinforcement)
อยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งที่มีอำนาจเหนือตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้
ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความซับซ้อนอย่างมากมายของอำนาจบังคับของสิ่งแวดล้อม เป็น
ลักษณะของการเชื่อในเรื่องพรหมลิขิต ส่วนการควบคุมจากภายใน (ความเชื่อในอัครลิขิต)
หมายถึง ความเชื่อหรือทัศนคติของบุคคลที่รับรูว่า สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ หรือรางวัล
หรือแรงหนุนกำลัง เป็นผลมาจากการกระทำหรือคุณลักษณะถาวร (Permanent charac-
teristic) ของตนเอง ทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายนอกและทัศนคติเกี่ยวกับการ
ควบคุมจากภายใน เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกัน คือ ถ้าบุคคลหนึ่งมีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจาก
ภายนอกมากจะมีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายในลดน้อยลง และในทำนองเดียวกัน-
ถ้ามีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายในมาก ก็จะมีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภาย
นอกลดน้อยลงด้วย

พจน์ จันทรวีระกุล (2515:6) ซึ่งทำการวิจัยในปีเดียวกัน กล่าวถึงความเชื่อ
ในอัครลิขิต-ปรลิขิต ไว้ว่า

ทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายนอก (ความเชื่อในปรลิขิต) คือ ความคิดที่เชื่อว่าความสำ
เร็จ ความล้มเหลว ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ขึ้นอยู่กับโชคดวง
ความบังเอิญ หรือขึ้นอยู่กับอำนาจของบุคคลอื่น แต่ทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายในตนเอง
(ความเชื่อในอัครลิขิต) เป็นความคิดที่เชื่อว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือเหตุการณ์
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เป็นผลมาจากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง

ต่อมา มนตรี อนันตรักษ์ (2517:5) ได้ให้คำจำกัดความว่า

ทัศนคติแบบควบคุมภายในตน (ความเชื่อในอัครลิขิต) คือ ความรู้สึกหรือความคิดเห็น
ของบุคคลที่วาง ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นกับคนนั้น คนเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นเอง โดยอาศัยความสามารถของตนเอง การแสดงออกจะเป็นไปในรูปของ

1. มีความกระตือรือร้น
2. มีความตั้งใจจริง
3. ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. ยอมรับในผลการกระทำของตนเองไม่ว่าจะล้มเหลวหรือได้รับความสำเร็จ
5. มีเหตุผลในตนเอง ไม่เชื่อโชคกลาง พรหมลิขิต หรือความบังเอิญ

ในทางกลับกัน ทศนคติแบบควบคุมจากภายนอกคน (ความเชื่อในปรีลิขิต) คือ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่ว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่คนเป็นผู้กระทำ เช่น โชค ความบังเอิญ ดวง การแสดงออกจะตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีทศนคติแบบควบคุมจากภายใน

ในปีเดียวกัน อรวรณ สุชีธรรมรักษ์ (2517:35) อธิบายว่า

ความเชื่อในอภิลิขิตจากภายใน (ความเชื่อในอภิลิขิต) หมายถึง ความเชื่อที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคน เป็นผลมาจากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง ส่วนความเชื่อในอภิลิขิตจากภายนอก (ความเชื่อในปรีลิขิต) หมายถึง ความเชื่อที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคน ขึ้นอยู่กับโชคกลาง ความบังเอิญ หรือขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้อื่น

ส่วนผู้มีความสนใจในแนวคิดความเชื่อในอภิลิขิต-ปรีลิขิตอีกผู้หนึ่ง คือ อูมา หัชชะ-วณิช (2521:6) ก็ได้ให้คำนิยามว่า

การควบคุมภายนอก (ความเชื่อในปรีลิขิต) คือ การรับรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนนั้นเกี่ยวข้องกับโชคเคราะห์ หรือความบังเอิญ หรืออิทธิพลของผู้อื่นบังคับทำให้เป็นไป หรือเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝัน ภายใต้อำนาจใด ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา ผู้รับผิดชอบแทนที่อยู่ในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีการควบคุมจากภายนอก และในทางกลับกัน การควบคุมภายใน (ความเชื่อในอภิลิขิต) คือ การรับรู้ว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง หรือจากความสามารถในตัวเอง ผู้รับผิดชอบแทนที่อยู่ในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีการควบคุมจากภายใน

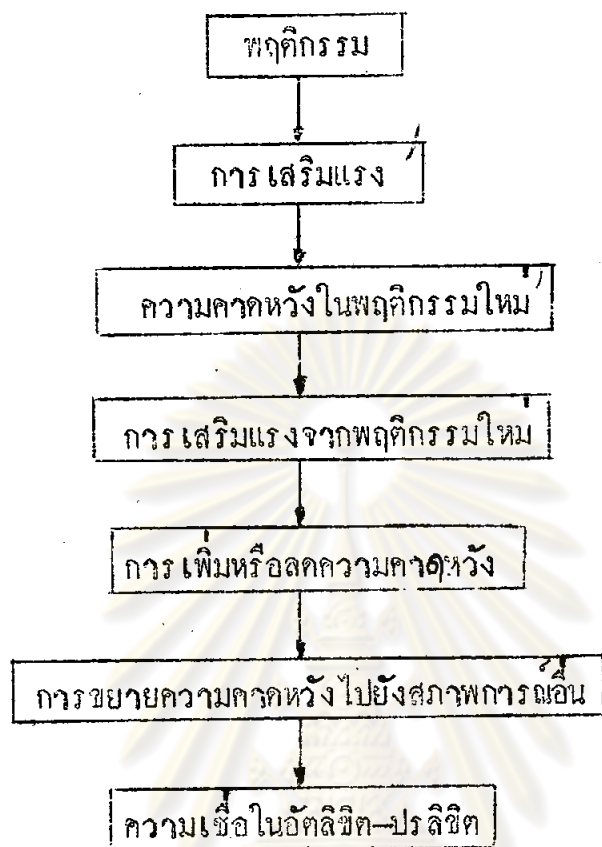
จะเห็นได้ว่า ความหมายของคความเชื่อในอภิลิขิต-ปรีลิขิตที่นำมากล่าวอ้างไว้ในที่นี้ต่างก็มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ดังสามารถสรุปเป็นใจความสั้น ๆ ได้ว่าความเชื่อในอภิลิขิต-ปรีลิขิต หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลที่ว่า ผลที่เขาได้รับจากการกระทำหรือแรงเสริมที่เขาได้รับนั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งใด ๆ ถ้าบุคคลมี

ความเชื่อหรือรับรู้ ว่า ผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนนั้น เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ก็จะเป็นผู้มีความเชื่อในอคติชิต ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ ว่า สิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนนั้น ไม่ได้เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง แต่เกิดขึ้นเนื่องมาจากอิทธิพลของอำนาจภายนอกที่ตนควบคุมไม่ได้ เช่น โชคชะตา ความบังเอิญ อำนาจเหนือธรรมชาติ หรืออำนาจของบุคคลอื่น ฯลฯ บุคคลประเภทนี้ก็จะ เป็นผู้มีความเชื่อในปรลิตชิต

พัฒนาการของความเชื่อในอคติชิต-ปรลิตชิต

ความเชื่อในอคติชิต-ปรลิตชิตก็เหมือนกับ โครงสร้างทางบุคลิกภาพลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งย่อมแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

รอตเตอร์ (Rotter 1966: 2) ได้อธิบายถึงมูลเหตุของการที่บุคคลมีความเชื่อในอคติชิต-ปรลิตชิตแตกต่างกันโดยอ้างอิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ว่า เมื่อบุคคลกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปและได้รับการเสริมแรง บุคคลนั้นก็จะเกิดความคาดหวัง (Expectancy) ว่า ถ้าเขาแสดงพฤติกรรมเดิมซ้ำอีกในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกันกับสภาพการณ์เดิม เขาก็จะได้รับการเสริมแรงอีก ถ้าเป็นไปตามที่เขาคาดหวังไว้ ความคาดหวังของเขาจะเพิ่มขึ้น ถ้าผิดหวัง ความคาดหวังของเขาจะลดลง การลดหรือเพิ่มความคาดหวังนี้จะ ก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อน แล้วจึงขยายไปครอบคลุม (Generalize) พฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์เดิม กลายเป็นบุคลิกภาพประจำตัวบุคคล ถ้าประสบการณ์ที่วนมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง เมื่อแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น จะเป็นผลให้บุคคลนั้นเชื่อว่า สิ่งที่ได้รับหรือการเสริมแรงนั้นเป็นผลที่เกิดเนื่องมาจากทักษะหรือความสามารถของตน แต่ถ้านอกอัยได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลรับรู้ ว่า สิ่งที่เขาได้รับนั้น ไม่ใช่เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง แต่เป็นเพราะ โชค ความบังเอิญ หรือสิ่งที่มีอิทธิพลในสิ่งแวดล้อม บันดาลให้เป็นไป และทัศนคติดังกล่าวนี้เองที่จะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลของพฤติกรรมอันใหม่ ๆ อีก เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจ อาจสรุปเป็นแผนภูมิแทนคำอธิบายเชิงทฤษฎีของรอตเตอร์ ได้ดังนี้ (ชววรรณ สุธีธรรมรักษ์ 2517: 14)

ต่อมา เมื่อแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลลิตเป็นที่รู้จักแพร่หลายในวง การจิตวิทยาและวงการศึกษามากขึ้น ได้มีนักจิตวิทยาบางท่าน อาทิ แกรนคอดลล์และคณะ (Grandall, et al. 1965: 94) มีความเห็นว่า ความเชื่อในอัตลัษิตของบุคคล สามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 ด้าน คือ ความเชื่อในอัตลัษิตด้านการประสบความสำเร็จและความเชื่อในอัตลัษิตด้านการประสบความสำเร็จกับความล้มเหลว ทั้งนี้ เขาให้เหตุผลว่า ความเชื่อที่ว่าตนเองคือผู้กระทำของเราต่อผลการกระทำที่เป็นความสำเร็จกับผลการกระทำที่ประสบความสำเร็จกับความล้มเหลวย่อมจะแตกต่างกัน เพราะโดยทั่วไปแล้ว คนเรามักพร้อมและเต็มใจที่จะแสดงออกซึ่งการรับผิดชอบต่อผลการกระทำที่เป็นความสำเร็จมากกว่าผลการกระทำที่เป็นความล้มเหลว และพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิตของแต่ละบุคคลต่อผลการกระทำ ทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวก็ย่อมจะมีความแตกต่างกันทั้งในระหว่างบุคคลและในลำดับขั้นของการ พัฒนาการด้วย ดังที่ลอว์เรนซ์และวินส์เชิล (Lawrence and Winschel 1975: 487) ได้แบ่งขั้นก่อนของพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลลลิตของบุคคลซึ่งเริ่มตั้งแต่ยังเป็น เด็กเล็กออกเป็น 5 ลำดับขั้นด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ลำดับขั้นที่ 1 : บุคคลจะเชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของตน โดยเฉพาะ เหตุการณ์ที่เป็นความล้มเหลว เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากอำนาจภายนอกที่เขาไม่สามารถจะควบคุมได้

ลำดับขั้นที่ 2 : บุคคลเริ่มเกิดความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสบความสำเร็จ ในขณะที่เกี่ยวกับที่ความเชื่อในปรลิตค้ำนการประสกับความล้มเหลว เริ่มจางหายไป

ลำดับขั้นที่ 3 : บุคคลที่บรรลุวุฒิภาวะ (Maturity) จะมีความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการอย่างแท้จริง แม้ว่าจะยังคงเป็นความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสกับความสำเร็จอยู่ก็ตาม

ลำดับขั้นที่ 4 : พัฒนาการในขั้นที่ 3 เริ่มคงตัว ในขณะที่การเพิ่มขึ้นหนึ่งการตระหนักถึงภาระรับผิดชอบและความรู้สึกกลัวที่จะ เผชิญหน้ากับความยากลำบากของบุคคลได้ส่ง ผลให้เขาเกิดความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสกับความล้มเหลวเพิ่มมากขึ้น

ลำดับขั้นที่ 5 : เป็นขั้นตอนที่บุคคลเกิดความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการโดยแท้จริง กล่าวคือ บุคคลจะแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อผลการกระทำทั้งที่เป็นความสำเร็จและความล้มเหลว ในปริมาณที่เท่า ๆ กัน

ตามขั้นตอนที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า แรกเริ่มเดิมทีนั้น คนทั่ว ๆ ไปจะเกิดความเชื่อในปรลิตค้ำนการ แล้วต่อมาจึงค่อย ๆ พัฒนาการมาเป็นความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการอย่างแท้จริง คือ มีความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสกับความสำเร็จและมีความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสกับความล้มเหลวในปริมาณที่เท่าเทียมกัน และพัฒนาการของความเชื่อในอรรถลิตค้ำนการประสกับความล้มเหลวจะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ในขั้นตอนท้ายสุด ถึงตาราง 1 สรุปข้างล่างนี้

ตาราง 1 ลำดับชั้นของพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิตด้านการประสพกับความสำเร้ง
และค่านการประสพกับความล้มเหลว (Lawrence and Winschel 1975:487)

ลำดับชั้นของพัฒนาการ	1	2	3	4	5
ความเชื่อในอัตลัษิต					
ค่านการประสพกับความสำเร้ง	E	I	I	I	I
ค่านการประสพกับความล้มเหลว	E	E	I	I	I

หมายเหตุ : E = External (ความเชื่อในปรลัษิต)

I = Internal (ความเชื่อในอัตลัษิต)

และตัวอักษรยอที่พิมพ์เส้นทึงกว่า หมายถึง การมีพัฒนาการของความเชื่อใน
ค่านนั้น ๆ เกินช้กกว่า

✓ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิต

✓ มัวร์สันด์ (Moursund 1976: 328) ให้ทรรศนะว่า ในบรรคานปัจจัยห้งปวงที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของบุคคล ตัวแปรค่านอายุนับค้วเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตอย่างแจ่มชัดและเที่ยงตรง น้ือเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น ก็ยอมจะมีความเชื่อในอัตลัษิตเพิ่มมากขึ้นด้วย ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ เป็นหลักความจริงที่เป็นเหตุเป็นผลกันอยู่ในตัวแล้วเพราะเด็กเล็กจะมีการควบคุมสิ่งแวดลอมน้อยกว่าเด็กโตหรือผู้ใหญ่ กล่าวคือ มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับสวเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ขึ้นได้ด้อยกว่าผู้ใหญ่ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นพร้อมกับมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น ขอบเขตของการควบคุมของเขาย่อมกว้างขวางมากขึ้นด้วย เขาเรียนรู้ที่จะจัดการกับรวงการของตัวเอง เริ่มเคลื่อนย้ายและจัดแจงปรับปรุงสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัว เริ่มพัฒนาทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทีละน้อยรวมทั้งเริ่มทำตัวมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นด้วย เขาจะเบี่ยงจากผู้ที่คอยรับความช่วยเหลือมาเป็นผูริเริ่มกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น เพราะฉะนั้น จึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจที่จะกล่าวว่า เด็กจะมีความเชื่อในอัตลัษิตเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ ดังผลยืนยันจากการวิจัยของรุ่งนภา ทิมะ (2522) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 และ ประถมปีที่ 6 มีความเชื่อในอัตลัษิตสูงกว่านักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการวิจัย

ที่ให้ผลสอดคล้องกันของโรห์เนอร์ ราชอีส์ล และโรห์เนอร์ (Rohner, Chaille and Rohner 1980: 83-85) ที่พบว่า อายุและการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่รวมกันมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติของเด็กถึง 22 เปอร์เซ็นต์ ✓

✓ กระนั้นก็ตาม อายุ ก็มีปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดแนวความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติของบุคคล เพราะมีการค้นพบว่า กลุ่มเด็กในระดับอายุเดียวกันก็ยังมี ความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติในระดับที่แตกต่างกัน ดังนั้น ปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลกระทบต่อความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติของบุคคลก็จะได้แก่ ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก หรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็กนั่นเอง (Moursund 1976: 329) และยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น เพื่อนบ้าน โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และครอบครัวแบบขยาย (Extended family) ตลอดจนลักษณะสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ เป็นต้น (Moursund 1976: 331) ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะเสริมสร้างหรือทำลายความเชื่อในอรรถลิตของบุคคลก็ได้ และโดยทั่วไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาก็มักมีแนวโน้มของความสัมพันธ์ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันว่า ถ้าสภาวะแวดล้อมภายในแหล่งปัจจัยที่กล่าวมานี้ มีการใช้วิธีการที่เป็นการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวดหรือใช้วิธีการที่ไม่อาจคาดหวังล่วงหน้าได้ หรือใช้วิธีการตามความขึ้นลงของอารมณ์ ก็จะส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อในปฏิบัติแต่ในขณะเดียวกัน ถ้าสภาวะแวดล้อมนั้น ๆ มีความคงที่แน่นอน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนสามารถที่จะพึ่งพาอาศัยได้ และให้การยอมรับ ก็ย่อมจะชักนำให้เด็กเกิดความเชื่อในอรรถลิต นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยอื่นเกี่ยวข้องเนื่องด้วยความแตกต่างทางสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของพ่อแม่ ความแตกต่างกันในด้านเพศซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เพศหญิงได้รับบทบาทความคาดหวังทางสังคมให้เป็นผู้ที่น่านักนทาจะนุถนอม มีความอ่อนโยน เชื่อฟังรับนิคชอบ และต้องได้รับความปกป้องคุ้มครองจากผู้อื่น อันเป็นรูปแบบของบทบาทการแสดงออกที่แตกต่างไปจากเพศชาย ต่างก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญอย่างมากต่อความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติของบุคคลด้วยเช่นกัน (Moursund 1976: 345, 341) ✗

ในทำนองเดียวกัน ลีฟคอร์ท (Lefcourt 1980: 221) กล่าวว่า เด็กมีการพัฒนาความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติตั้งแต่เกิด และตัวการสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของความเชื่อในอรรถลิต-ปฏิบัติของบุคคลมากที่สุดก็คือ สภาวะแวดล้อมทางบ้านและสังคมที่เขาอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบ้าน บ้านที่อุดมไปด้วยบรรยากาศของการกระตุ้น

เร่งเร็ว การให้เด็กได้มีโอกาสพบปะกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และการตั้งมาตรฐานความสำเร็จให้พอเหมาะกับกำลังและศักยภาพที่เขา มีอยู่ ตลอดจนให้การเสริมส่งช่วยเหลือ ให้เด็กมีความพยายามเพิ่มขึ้นเพื่อการทำงานที่ยากลำบากกว่าให้สำเร็จ จะเป็นปัจจัย สำคัญที่ช่วยให้เด็กได้เกิดการพัฒนาซึ่งความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของ เขา กับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งก็คือ การมีความเชื่อในอัตถิคติมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ส่วนในด้านเกี่ยวกับสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่นั้น สตีเฟนอร์ทให้ความเห็นว่า เด็กที่เกิด ในสังคมที่ถูกจำกัดโอกาสของการบรรลุถึงเป้าประสงค์ที่ถึงความปรารถนาไว้ด้วยสาเหตุจาก การเป็นชนกลุ่มน้อย ชนชาติที่ถูกผู้นับรังเกียจเหยียดหยาม (เช่น คนนิวกาที่ อยู่ในหมู่คนผิว ชาว) ชนชาติที่คงอพยพไปอยู่ในดินแดนของประเทศอื่น หรือชนชั้นที่มีสถานภาพทาง - เศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ เป็นต้น และแม้กระทั่งเด็กที่เกิดในสังคมที่เสียเปรียบ เช่น เด็กที่เกิดและได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวที่ไม่มีใครรู้หนังสือเลย (A non - literate household) ซึ่งคราวใดที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอันเป็นปัญหาที่ต้องอาศัย ความเข้าใจและการรู้จักใช้ภาษาหนังสือเข้าช่วยแก้ไข เด็กเหล่านี้ย่อมต้องประสบกับความ ทุกข์ยากลำบากมากกว่าเด็กที่เกิดในครอบครัวที่ได้เปรียบทางการศึกษากว่า ลักษณะสังคม ดังกล่าวนี้น ย่อมจะโน้มนำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยหรือค้อยในคุณค่า และทำให้ บุคคลขาดโอกาสที่จะมีประสบการณ์กับการได้รับการเสริมแรงอันเป็นผลที่เกิดจากการพยายาม กระทำของเขาเอง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดแนว โนม์ของการพัฒนาความเชื่อไปในด้านปรัลธิคติ ในที่สุด

จากแนวความคิดเห็นของนักจิตวิทยาทั้ง 2 ท่านดังกล่าว ย่อมสรุปได้ว่า อายุ สภาวะแวดล้อมในบ้านและสภาวะแวดล้อมในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพล ต่อความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลธิคติของบุคคล สำหรับอิทธิพลของปัจจัยด้านอายุที่มีต่อความเชื่อใน อัตถิคติ-ปรัลธิคติของบุคคลนั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่า เด็กที่มีอายุเพิ่มขึ้นจะมีระดับ ของความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลธิคติเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังหลักฐานยืนยันจากผลการวิจัยของ รุงนภา ทีฆะ ที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของความเชื่อในอัตถิคติ- ปรัลธิคติจากปัจจัยทางบ้านสภาวะแวดล้อมทางบ้าน เพราะปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมทางบ้าน เป็นสิ่งที่บุคคลต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเป็นระยะ เวลานานที่สุดในขณะที่ในที่นี้ จะเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรทางด้านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และตัวแปรทางด้านระดับ การศึกษาของพ่อแม่ ทั้งนี้รวมทั้งตัวแปรที่น่าสนใจอีกตัวแปรหนึ่งซึ่งได้กล่าวมาแล้ว คือ ตัว

แปรทางกายเพื่อจะได้ทราบว่า ตัวแปรทั้ง 3 นี้จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อใน
อัตถิยิต-ปรัลิตของบุคคลหรือไม่ อย่างไร

แนวความคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่มีความวาทหรือผู้ปกครองให้การอบรมสั่งสอน
บุตรธิดาของตนให้มีความเจริญงอกงามตามพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย-
กาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เปิดโอกาสให้มีโอกาสที่พึงประสงค์ เป็นที่ยอมรับของ
สังคม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (กลุ่มสัมมนา กลุ่มที่ 3 2522: 30)
นักจิตวิทยาพัฒนาการ เชื่อว่า วิธีการที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารกจนเติบโต เป็น
ปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็ก ในอันที่จะบ่งชี้ให้เด็กนั้นมีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพเป็น
ไปได้ตรง ๆ กัน (จรรยา สุวรรณทัต กวางเค็ณ พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจมนัจจนิกร
2521: 23) ประสพการณ์ที่เด็กได้รับจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อตนจึงมีอิทธิ-
พลสำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ นิกา นิวยายน (2520:
191) ได้กล่าวไว้

ประสพการณ์เบื้องต้นในครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์ทั้งในแง่ตอบสนองความต้องการทาง
ร่างกายและจิตใจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวและการพัฒนาบุคลิกภาพ เด็กที่
เติบโตขึ้นมาพร้อมด้วยความทรงจำที่ให้ความสุขเกี่ยวกับประสพการณ์เบื้องต้นในชีวิต
ครอบครัว ย่อมได้เปรียบเด็กที่มีความทรงจำที่ขมขื่นเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในวัยเด็ก
หากในชีวิตที่พัฒนาต่อมาเด็กจำได้ว่าตนเคยได้รับการเลี้ยงดูอย่างก็ด้วยความรักใคร่สมมา-
เสมอจากบิดามารดา เด็กย่อมมีความรู้สึกมั่นคงในจิตใจ มีความไว้วางใจในผู้อื่น มอง
โลกในแง่ดี และรู้จักที่จะมีความรักและเมตตาตอบแทนแก่ผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นในทำนอง
เดียวกับที่ตนเองเคยได้รับจากผู้อื่นมาแล้ว ผู้ใดโชคดีและมีโอกาสได้รับประสพการณ์
ที่ดีงามเช่นนี้ตั้งแต่เด็กจนโตย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้โดยดี และสามารถ
เผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ ในทางตรงกันข้ามหากในชีวิตเริ่มแรกตั้งแต่เป็นทารกได้รับ
แต่ประสพการณ์ซึ่งสร้างความรู้สึกหวาดระแวงและหวั่นกลัว เช่น ต้องอดมื้อกินมื้อและ
พบแต่ความอดอยากหิวโหย หรือแม้บางคนจะมีอาหารกินอิ่มท้องแต่ขาดความอบอุ่นทาง
ใจ ขาดผู้ให้ความรักและการอุ้มชูประคบประหงม เช่น เด็กกำพร้าที่ไม่เคยรู้จักคำว่า
"แม่" และไม่เคยรู้จักรสชาติของความอบอุ่นในอ้อมอกของมารดาเลย และขาดผู้เลี้ยง
ดูโอบอุ้มด้วยความรัก เด็กประเภทนี้มักจะเหงาหงอย อดพัฒนาการทางร่างกายและจิต
ใจได้รับการกระทบกระเทือนอย่างหนัก เด็กจะเคลื่อนไหวช้ากว่าปกติไม่คอยตอบโต้
ต่อสิ่งเร้า น้ำหนักไม่เพิ่มแม้ว่าจะได้รับอาหารเพียงพอ ระบบการย่อยไม่ปกติ นอน
ไม่ค่อยหลับและเจ็บป่วยง่าย และหากอยู่ในสภาพนี้เรื่อยไป อากาศทาง ๆ จะทวี
ความรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นมีความผิดปกติทางจิตใจได้ในที่สุด

จึงกล่าวได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่แตกต่างกันย่อมจะมีพัฒนาการทางร่างกายและพัฒนาการทางบุคลิกภาพแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของสตับ (Staub 190: 13-14) ที่ว่า

วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ที่แตกต่างกันจะเป็นผลให้เด็กมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นไปในแบบให้ความรักใคร่ เอาใจใส่ มีความอบอุ่น สุ่มอปล้ำ และยังมีควบคุมอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งให้คำอธิบายถึงกฎเกณฑ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการให้เด็กปฏิบัติตามหรือต้องการให้เด็กละเว้น ย่อมจะโน้มนำให้เด็กมีบุคลิกภาพทางบวก เป็นคนวาง มีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และมีพฤติกรรมทางบวกของคนอื่น ๆ ส่วนพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการที่บังคับข่มขู่ เฉพาะอย่างยิ่งมีการลงโทษทำร้ายร่างกายบ่อย ๆ จะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวและโหดร้าย

แบดเก (Badke '946, อ้างถึงในนิภา นิธยาน 2520: 200-202) เป็นนักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่สนใจศึกษาเรื่องอิทธิพลของลักษณะครอบครัวที่มีต่อการปรับตัวและการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก โดยเฉพาะในแง่เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับบุตร รวมทั้งวิธีการอบรมเลี้ยงดูและท่าทีที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร เขาได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กที่อาจเป็นไปได้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กที่สัมพันธ์กัน

1. เด็กถูกทอดทิ้งขาดการดูแลเอาใจใส่	- เชื่อฟังและยอมตาม ก้าวร้าว ปรับตัวยาก มีความรู้สึกไม่อบอุ่นและปลอดภัย จิตใจโหดร้าย มีอาการทางประสาท ซ้ำร้าย คือวัน ไม่ทำตัวให้สอดคล้องกับผู้อื่น
2. เด็กได้รับการทะนุถนอมแบบหยอก	- ลักษณะคล้ายทารกและชอบถกถอย เชื่อฟังและยอมตาม มีความรู้สึกไม่อบอุ่น ไม่ปลอดภัย ก้าวร้าว ซื่อฉลาด ปรับตัวยาก

ลักษณะของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กที่สัมพันธ์กัน

3. บิดามารดาใช้อำนาจบังคับ
- ท้องฟุ้งงู๋อื่น ขี้อาย เชื่อฟังและยอม
 ความ สุภาพอ่อนโยน ระมัดระวัง ไม่
 รวมนมือ เกรงเครียด กล้าหาญ ชอบ
 วิวาท ขาดความกระตือรือร้น
4. บิดามารดาใจดีตามใจเด็ก
- ก้าวร้าว เลินเล่อไม่เชื่อฟัง รัก
 อิสระ เชื่อนั่นในตัวเอง มีความกล้า
 ในการคบหาสมาคม ไม่ทำตัวให้สอดคล้องกับผู้อื่น
5. บิดามารดาไม่ปรองดองกัน
- ก้าวร้าว มีอาการทางประสาท ขี้
 อิจฉา ประพฤตินิด ไม่รวมนมือ
6. ระเบียบวินัยที่บ้านบกพร่อง
- ปรับตัวไม่ค่อยดี ก้าวร้าว ก่อความ
 ขัดขืน ขี้อิจฉา ประพฤตินิด มีอาการ
 ทางประสาท
7. ครอบครัวปรองดองกันและมีการปรับตัวดี
- เชื่อฟังและยอมตาม ปรับตัวได้ดี
8. ครอบครัวมีความสุขและรักใคร่กลมเกลียวกัน
- รวมนมือ ปรับตัวได้ดีมาก รักอิสระ
9. ครอบครัวยอมรับเด็ก
- มีลักษณะเป็นที่ยอมรับของสังคม และ
 กล้าเผชิญอนาคตอย่างมั่นใจ
10. บิดามารดาสนิทสนมและเล่นกับเด็ก
- มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ไว้วาง
 ใจ และเชื่อถือในตนเอง
11. การอบรมเด็กด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์
- ไว้วางใจและเชื่อถือในตนเอง
 รวมนมือ และรับผิดชอบ
12. ระเบียบวินัยที่บ้านเคร่งครัดสม่ำเสมอ
- ปรับตัวได้ดี

ลักษณะของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ลักษณะทางบุคลิกภาพของ เด็กที่สัมพันธ์กัน

13. การฝึกเด็กให้รู้จักหน้าที่รับผิดชอบ

-ปรับตัวได้ดี ใ่ว่างใจในตนเอง
และมีความรู้สึกรับผิดชอบ

ดังนั้น จากที่กล่าวมานี้จึงพอจะสรุปได้ว่า รูปแบบหรือวิธีการที่พ่อแม่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กว่าจะ เป็นไปในแนวใด วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมอย่างเป็นไปด้วยความรัก ให้ความเอาใจใส่ ให้การยอมรับเด็ก มีเหตุผล และมีความสม่ำเสมอในระเบียบกฎเกณฑ์ ย่อมจะโน้มน้าวให้เด็กเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น มีความมั่นคงในจิตใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตลอดจนมีความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในชีวิตและความเป็นผู้ใหญ่ในสังคม แต่ในทางตรงกันข้าม การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น การปกป้องควบคุมบังคับเด็กเกินไป หรือในทางกลับกันการปล่อยปละละเลยทอดทิ้งเด็ก ย่อมเป็นผลให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้สึกไม่ปลอดภัย มีความก้าวร้าว และขาดความรับผิดชอบ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่บกพร่องและทำให้ เด็กเข้ากับสังคมไม่ได้ในที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวนี้เอง ทำให้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับตัวแปรทางบุคลิกภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นพลเมืองดี ความก้าวร้าว ความเกรงใจ ความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก อักมโนทัศน์ การคงมาตรฐานเอง รวมทั้งความเชื่อในเอกลักษณ์-ปรัลธิศกด้วย และ โดยทั่วไปก็มักจะพบว่า ตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

เกี่ยวกับการจำแนกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูนั้น นักวิจัยทางจิตวิทยาผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวข้างต้นต่างก็ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการแบ่งแยกวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ กันออกไปตามความเชื่อของคน ดังเช่น บัมรินด์ (Baumrind 1966: 887-907) แสดงทรรศนะว่า การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลกระทบต่อบุคลิกภาพของเด็กมี 3 แบบ คือ แบบควบคุมสูง (High control) แบบควบคุมต่ำ (Permissive or Low control) และแบบควบคุมปานกลาง (Authoritative) บรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner 1970: 74) ก็ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออก

เป็น 3 ประเภทเช่นเดียวกัน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแม่ให้ความรัก (Loving) การลงโทษ (Punishment) และการเรียกร้องเอาจากเด็ก (Demanding) สำหรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพตามแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers: 1972: 117) นั้นก็มี 3 แบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม พ่อแม่มีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไป หรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันเหมาะสม
 2. แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณถูกปฏิบัติอย่างไม่ดีทำอะไรได้ความใจปรารถนา หรือคอยควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งใดก็ตามต้องการ และมักคอยคุ้มครองป้องกัน ให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
 3. แบบทอดทิ้ง (Rejection) หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณถูกเกลียดชัง หรือปล่อยให้ทำอะไร ๆ ตามใจชอบ โดยไม่ได้เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร
- หลักการจำแนกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูตามแนวความคิดของ โรเจอร์สนี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่มีผู้นิยมใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับตัวแปรต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลายพอสมควรในประเทศไทย เช่น การวิจัยของ ถิ่น แพเพเซอร์ (2517) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจ ประพันธ์ สุทธาวาส (2519) ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับความก้าวร้าวของเด็ก สุกัญญา กุศล (2522) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดู และ วิมลพักตร์ มนูญเสวก (2523) ศึกษาทัศนคติและการอบรมเลี้ยงดูของเด็กที่คอยสัมพันธ์กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ปกติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อในอัตถิวิสัย-ปฏิบัติวิสัย

ตามแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในอัตถิวิสัย-ปฏิบัติวิสัยและแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ที่กล่าวอ้างมาข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้มารดาที่จะมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติของบุตร กว้างเหตุนี้ จึงมีนักจิตวิทยาในกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติในเด็กทั่วไป อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยเท่าที่ได้ทำการสำรวจ ยังไม่พบ ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ทำการศึกษามาก่อน ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติที่ทำกันในต่างประเทศยังมีเป็นจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับปริมาณงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติในแง่ของกรร เป็นตัวทำนายลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกซึ่งได้ทยอยปรากฏออกมาเรื่อย ๆ หลังจากที่ไต่เริ่มมีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติออกเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี ๑๖๒ เป็นต้นมา ส่วนใหญ่ของการศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติกับตัวแปรด้านกรรอบรมเลี้ยงดูนี้ มักเป็นการศึกษาโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่เด็กได้รับจากการทดสอบมาตรฐานวัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติกับคะแนนที่ได้จากการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็ก กระนั้นก็ตาม ผลงานวิจัยเหล่านี้ก็ยังคงมีความแตกต่างกันในหลายแง่มุมทั้งในลักษณะของชนิดของมาตรฐานวัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติที่ใช้ ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ สำหรับความแตกต่างในด้านของวิธีการประเมินเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ นั้น โดยมากผู้ทำการวิจัยมักนิยมใช้วิธีการประเมินลักษณะกรรอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันพอจะแยกกล่าวได้เป็น 3 วิธี คือ

1. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จากทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรจากผู้เป็นพ่อแม่โดยตรง
2. การสังเกตลักษณะพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูกในสภาพการณ์ธรรมชาติ หรือในสภาพการณ์ทดลองที่ผู้ทำการวิจัยสร้างหรือกำหนดขึ้น
3. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จากรายงานของตัวเด็กเอง

งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปฏิบัติเท่าที่ผู้วิจัยสำรวจพบ มีดังนี้

ในปี 1965 ชานซ์ (Chance 1965: 168-179) ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นที่ 3 - 6 ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนจ ๓ โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมิสซูรี จำนวน 114 คน เป็นชาย 59 คน หญิง 55 คน รวมทั้งแม่ของเด็กด้วย เด็กเหล่านี้มาจาก

ครอบครัวที่เปรียบพร้อมบริบูรณ์ ปราศจากปัญหาเกี่ยวกับความพิการทางร่างกายหรือบุคลิกภาพ และเป็นเด็กค่อนข้างฉลาด เด็กชายมี I.Q. เฉลี่ย 125 ส่วนเด็กหญิงมี I.Q. เฉลี่ย 126 และไม่มีเด็กคนใดในกลุ่มตัวอย่างที่มี I.Q. ต่ำกว่า 100 สำหรับแม่ของเด็กมีอายุอยู่ในช่วง 26-45 ปี มีมัธยมศึกษาของการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ใช้วิธีการศึกษาโดยให้เด็กตอบแบบสอบถามความเชื่อในอัตถิวิจิต-ปฏิบัติ Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire (IAR) ของแครนคอลลด์ แคทคอฟสกีและแครนคอลลด์ (Crandall, Katkovsky and Crandall 1965) และทำการสัมภาษณ์แม่ของเด็กเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 2 ฉบับ คือ Schaefer and Bell's (1958) Parent Attitude Research Instrument (PARI) ซึ่งสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร 3 ด้าน คือ การควบคุม (Maternal control) การใช้วิธีการที่โหดร้ายรุนแรงหรือการปฏิเสธ (Hostility-Rejection) และทัศนคติแบบประชาธิปไตย (Democratic attitude) ส่วนอีกฉบับหนึ่งเป็นแบบสอบถามการฝึกความเป็นอิสระ ซึ่งดัดแปลงมาจาก Winterbottom's (1958) Independence Training Attitude Questionnaire สอบถามผู้เป็นแม่ว่า มีความคาดหวังที่จะให้บุตรของตนสามารถทำอะไรต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตั้งแต่อายุเท่าใด จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Pearson product-moment correlation coefficient และ Partial correlation เขาพบว่า เด็กชายที่ได้คะแนนจากการตอบแบบสอบถามความเชื่อในอัตถิวิจิต-ปฏิบัติสูงมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีแม่ที่คาดหวังให้ลูกฝึกความเป็นอิสระตั้งแต่อายุยังน้อยลงเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า การที่แม่มีการศึกษาสูงและมีทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมน้อย ก็จะส่งผลให้เด็กมีความเชื่อในอัตถิวิจิตสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม เขาไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญดังกล่าวในกลุ่มเด็กหญิง

ต่อมาในปี 1967 แคทคอฟสกี แครนคอลลด์ และ กูด (Katkovsky, Crandall and Good 1967: 765-775) ศึกษาอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อความเชื่อในอัตถิวิจิต-ปฏิบัติของบุตร โดยมีความเชื่อเบื้องต้นว่า ลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อในอัตถิวิจิต-ปฏิบัติของบุคคลสามารถเป็นไปได้ถึง 3 รูปแบบ คือ ธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก ระดับการกระตุ้นเร้าของพ่อแม่ที่มีต่อพฤติกรรมการประสบความสำเร็จของลูก และปฏิกิริยาตอบสนองทางบวกและทางลบของพ่อแม่ต่อพฤติกรรมการประสบความสำเร็จของลูก ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. ธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก อิทธิพลของพ่อแม่ตามรูปแบบนี้ หมายถึง ระดับของการแสดงออกซึ่งความรัก ความเกื้อการุณย์ การให้การส่งเสริมสนับสนุน และการยอมรับที่พ่อแม่มีต่อบุตร ถ้าพ่อแม่แสดงความรักและแสดงการปฏิเสธต่อการกระทำที่ผิดพลาดของลูกที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ ย่อมทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขลาดกลัว พร้อมกับนั้นก็เกิดกรอบตนเอง โดยใช้กลวิธีขานป้องกันตน ซึ่งจะเป็นผลให้เขาเกิดความเชื่อว่าการผิดพลาดของเขานั้น เป็นสิ่งที่เกิดจากอำนาจภายนอกมากกว่าที่จะเกิดจากตัวเขาเองในที่สุด แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าพ่อแม่มีความอดกลั้นและกระตุ้นเร่งเร้าให้เด็กได้รู้จักการเผชิญกับปัญหา เด็กย่อมจะเกิดความรู้สึกปลอดภัย และเกิดความมั่นคงเพียงพอที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อการผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า ทัศนคติของพ่อแม่ที่เป็นไปในแบบฉบับของการส่งเสริมสนับสนุนและไม่ข่มขู่ยอมเป็นสิ่งไว้อำนวยให้เด็กเกิดความเชื่อในอัตถิคติ ในขณะที่ทัศนคติของพ่อแม่ที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงติเตียนและการปฏิเสธก็จะเป็นผลให้เด็กเกิดความเชื่อในปรัลิตติคติ

2. ระดับของการกระตุ้นเร่งเร้าของพ่อแม่ที่มีต่อพฤติกรรมความสำเร็จของลูก ถ้าหากพ่อแม่ได้พยายามกระตุ้นส่งเสริมลูกให้มีโอกาสประสบความสำเร็จและเกิดการพัฒนาการของทักษะในการทำสิ่งต่าง ๆ ย่อมเป็นผลให้ลูกเกิดการเรียนรู้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ไม่ใช่เป็นผลที่เกิดจากอำนาจภายนอก แต่ที่่เกิดขึ้นมาได้นั้นก็เนื่องมาจากการกระทำของตัวเขาเอง นั่นแหละที่เป็นตัวการทำให้เกิดขึ้น

3. ปฏิกริยาตอบสนองทางบวกและทางลบของพ่อแม่ต่อพฤติกรรมความสำเร็จของลูก กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่ให้การเสริมแรงทางลบต่อเด็ก เด็กย่อมจะปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนที่เกิดขึ้นนั้น เพื่อเป็นการปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากการลงโทษ ความไม่ปลอดภัย หรือความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ แต่ในทางกลับกัน ถ้าแรงเสริมที่พ่อแม่ให้นั้นเป็นแรงเสริมทางบวก เด็กก็จะสามารถเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของเขา กับผลการกระทำที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงยอมสรุปได้ว่า ยิ่งพ่อแม่แสดงปฏิกริยาตอบสนองทางบวกต่อพฤติกรรมความสำเร็จของลูกมากยิ่งขึ้นเท่าใด เด็กก็จะยิ่งเกิดการพัฒนาคความเชื่อในอัตถิคติมากขึ้นเท่านั้น และในทำนองเดียวกัน ถ้าพ่อแม่แสดงปฏิกริยาตอบสนองทางลบต่อการกระทำใด ๆ ของลูกมากเท่าใด ก็จะเป็นผลให้เด็กเกิดพัฒนาการของความเชื่อไปในด้านปรัลิตติคติมากขึ้นเช่นกัน

จากแนวความคิดดังกล่าว แคมทอพท์ สก็และคณะจึงได้ทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพฤติกรรมทั้ง 3 รูปแบบของพ่อแม่กับความเชื่อในอัตลิตีค-ปรลิตีคของลูก โดยการแยกศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

การศึกษาตอนที่ 1

แคมทอพท์ สก็และคณะได้ใช้แบบสอบถาม IAR เป็นเครื่องมือในการวัดความเชื่อในอัตลิตีค-ปรลิตีคโดยวิธีการให้เด็กตอบปากเปล่าทีละคน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีอายุอยู่ในช่วง 6 ปี 10 เดือน ถึง 12 ปี 5 เดือน เป็นชาย 23 คน หญิง 18 คน รวมทั้งสิ้น 41 คน มาจากครอบครัววันกลาง มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบทดสอบสติปัญญา Stanford-Binet = 117.6 และ 15.0 ตามลำดับ ส่วนทางด้านพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกนั้นได้มาจากการสังเกตโดยใช้ Parent Behavior Rating Scales ของบัลดวิน แกลคอรันและบรีส (Baldwin, Kalkorn and Breese 1949) เป็นเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในสภาพการณ์ปกติในขณะที่อยู่ในบ้าน จากการใช้สถิติ Spearman ρ correlations ซึ่งเป็นสถิติทดสอบแบบ Non-parametric ในการวิเคราะห์ข้อมูล เขาพบว่า ลักษณะพฤติกรรมของแม่ 9 ลักษณะที่ประเมินตาม Parent Behavior Rating Scales ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. General Babying หมายถึง ระดับของความรัก ความประคบประหงมที่มีต่อลูก ซึ่งกำหนดช่วงกว้างแก่การที่แม่คอยเสนอให้ความช่วยเหลือลูกโดยที่ลูกไม่ต้องการจนถึงการปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทั้ง ๆ ที่ลูกร้องขอ (คะแนนสูง = การให้ความช่วยเหลือมากเกินไป, คะแนนต่ำ = การไม่ให้ความช่วยเหลือเลย)
2. General Protectiveness หมายถึง ระดับที่แม่คอยให้ความปกป้องคุ้มครองลูกเมื่อลูกต้องเผชิญกับความยากลำบาก ความไม่สบายใจ หรืออุปสรรคต่าง ๆ (คะแนนสูง = การให้ความปกป้อง, คะแนนต่ำ = การปล่อยให้ลูกเผชิญกับความทุกข์ยากความลำบาก)
3. Affectionateness หมายถึง ระดับของความรัก ความอบอุ่นหรือความโหดร้ายและการปฏิเสธที่มีต่อลูก (คะแนนสูง = การให้ความรัก, คะแนนต่ำ = การปฏิบัติต่อลูกด้วยความโหดร้าย)

4. Direction of Criticism (Approval) หมายถึง ปริมาณของคำชมเชยและการยอมรับหรือการตำหนิติเตียนและการไม่ยอมรับที่แม่มีให้กับลูก (คะแนนสูง = การยอมรับ, คะแนนต่ำ = การไม่ยอมรับ)

5. Restrictiveness of Regulations คือ ปริมาณและความเคร่งครัดต่อข้อบังคับ ข้อห้าม และระเบียบกฎเกณฑ์ที่แม่กำหนดให้ลูกปฏิบัติตาม (คะแนนสูง = การจำกัดอิสรภาพมาก, คะแนนต่ำ = การให้อิสระ)

6. Severity of Punishment หมายความว่า ความถี่และความรุนแรงที่แม่ลงโทษลูกเมื่อลูกกระทำความผิดหรือมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม (คะแนนสูง = การลงโทษอย่างรุนแรง, คะแนนต่ำ = การลงโทษเพียงเล็กน้อย)

7. Clarity of Policy of Regulations and Enforcements หมายความว่า ระดับของความตึงเครียดและมาตรฐานที่แม่ตั้งไว้ว่ามีความชัดเจนและแน่นอนหรือไม่มีความแจ่มชัด ไม่มีการจัดระบบ และไม่มีความเที่ยงตรง (คะแนนสูง = แจ่มชัด, คะแนนต่ำ = ไม่ชัดเจน)

8. Coerciveness of Suggestions หมายความว่า ระดับการใช้อำนาจของแม่ที่ต้องการให้ลูกทำตามคำแนะนำในทันทีทันใดหรือปล่อยให้ลูกเป็นผู้เลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง (คะแนนสูง = การใช้อำนาจบีบบังคับลูกให้ทำตามคำสั่งลูก, คะแนนต่ำ = การปล่อยให้ลูกตัดสินใจเลือกเอง)

9. Accelerational Attempts หมายความว่า ระดับการกระตุ้นผลักดันให้ลูกมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติกรงานใด ๆ (คะแนนสูง = การเร่งเร้า, คะแนนต่ำ = ความเฉยเมย)

จากลักษณะพฤติกรรมที่แม่ปฏิบัติต่อลูกทั้ง 9 ลักษณะดังกล่าว เขาพบว่า มีเพียง 4 ลักษณะเท่านั้น ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของแม่แบบ General Babying, General Protectiveness, Approval และ Affectionateness ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความเชื่อในอัตลิติตของลูก

การศึกษาค้นคว้าตอนที่ 2

การศึกษาค้นคว้าในขั้นตอนนี้ก็ยังใช้แบบสอบถาม IAR เป็นเครื่องมือวัดความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติต โดยการให้เด็กตอบปากเปล่าทีละคน เหมือนกับการศึกษาค้นคว้าตอนที่ 1 สำหรับ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กในระดับชั้น 2,3 และ 4 ทั้งหมด 40 คน (ชาย 20 คน หญิง 20 คน) โดยที่ในแต่ละระดับชั้นจะมีจำนวนเด็กใกล้เคียงกัน เด็กเหล่านี้มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเกณฑ์ประชากรคือ มีค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบทดสอบสติปัญญา Stanford-Binet = 124 และ 16 ตามลำดับ และมาจากครอบครัวทุกระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเว้นระดับต่ำมาก (Lower-lower class) หนึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กที่เคยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมาแล้วในการศึกษาครั้งแรก และพ่อแม่ของเด็กเหล่านี้ก็มีระดับการศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ประชากรด้วย

เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ นั้น ทำการประเมินโดยวิธีสัมภาษณ์และการให้พ่อแม่ตอบแบบสอบถาม Parent Reaction Questionnaire ในกรณีของการสัมภาษณ์นั้น ใช้วิธีสัมภาษณ์พ่อแม่แยกกันในเวลาเดียวกัน โดยใช้เวลาดัง 2½ ชั่วโมง ทั้งนี้ เป็นการสอบถามพ่อแม่เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูกใน 4 ด้านคือ

1. Affection หมายถึง ปริมาณของความรักและการยอมรับที่พ่อแม่รู้สึกและแสดงออกต่อลูกของตน
2. Nurturance หมายถึง ความดีและคุณภาพของการให้ความคุ้มครองทางอารมณ์ (Emotional support) และการให้ความช่วยเหลือของพ่อแม่ต่อลูก
3. Dominance หมายถึง ความดีและความเข้มของความพยายามของพ่อแม่ที่จะมีอิทธิพลเหนือและควบคุมลูกโดยการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับ
4. Rejection หมายถึง ความไม่พอใจที่พ่อแม่มีต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของลูก รวมทั้งปริมาณความดีและความเข้มที่พ่อแม่ตีเคียนและลงโทษลูก

ส่วนในกรณีของการตอบแบบสอบถามนั้น แบบสอบถามที่ใช้คือ the Parent Reaction Questionnaire ซึ่งจะประเมินปฏิกริยาทางบวกและทางลบของพ่อแม่ที่มีต่อพฤติกรรมด้านความสำเร็จของลูก 4 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา หักสะทางกาย ความสามารถทางเครื่องยนต์ และความสามารถทางศิลปะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ผลที่ได้นั้นมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในตอนต้นที่ 1 และในกลุ่มเด็กชาย 20 คน คะแนนประเมินลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ได้จากการสัมภาษณ์กับคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม IAR ของเด็กมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก มีเฉพาะด้าน Nurturance ของแม่ เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนน IAR ที่ $r = .44$, $p < .10$ สำหรับในกลุ่มเด็กหญิงนั้น

หญิงนั้น พบว่า การปฏิเสธของพ่อ (Father's rejection) และการปฏิเสธของแม่ (Mother's rejection) ต่างก็มีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนน IAR ที่ $r = -.42$, $p < .10$ และ $r = -.61$, $p < .01$ ตามลำดับ นั่นคือ ยิ่งพ่อแม่ให้การปฏิเสธมากเท่าใด เด็กหญิงก็ยิ่งมีความเชื่อในประติษิตมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน IAR กับลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม Parent Reaction Questionnaire ก็ปรากฏว่ามีปริมาณความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ปฏิกริยาทางลบของพ่อต่อพฤติกรรมการประสบความสำเร็จของลูกมีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนน IAR ที่ $r = -.41$, $p < .01$ ในขณะที่ปฏิกริยาทางบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนน IAR ที่ $r = .27$, $p < .10$ ส่วนปฏิกริยาทางบวกและทางลบของแม่มีผลกระทบต่อความเชื่อในอัตลิติต-ประลิติตของลูกน้อยมาก

ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยรวม จะเห็นได้ว่า ในการศึกษาทั้ง 2 ตอน ความเชื่อในอัตลิติตจะมีความสัมพันธ์สูงกับลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงออกซึ่งการปกป้อง (Protective) การให้ความเกื้อการุณย์ (Nurturance) การให้การยอมรับ (Approving) และการไม่ปฏิเสธ (Nonrejecting) นั่นคือ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกซึ่งประเมินได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถามของพ่อแม่ ต่างก็ให้ข้อสนับสนุนที่ตรงกันว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูอบรมลูกด้วยการให้ความสนับสนุนคำจูนและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลูกย่อมส่งเสริมให้ลูกมีความเชื่อในอัตลิติตสูงกว่าพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกด้วยวิธีการลงโทษ การปฏิเสธ และการกำหนดทิเตียน

ยิ่งกว่านั้น แคทคอฟสกีและคณะยังให้ข้อสังเกตต่อไปว่า ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของแม่ที่ประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูก มีความสัมพันธ์กับคะแนน IAR ของลูกสูงกว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่อีก 2 แบบซึ่งประเมินตามการรายงานของตัวพ่อแม่เอง เขาให้เหตุผลว่า ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นด้วยสาเหตุจากข้อมูลทั้ง 2 แบบได้มาด้วยวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกตโดยตรงย่อมมีความเที่ยงตรงกว่าข้อมูลที่ได้มาจากการรายงานของตัวพ่อแม่เอง เพราะพ่อแม่อาจจะปกปิดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แท้จริงของตนก็ได้ ด้วยจิตสำนึก (Self-consciousness) ของตัวพ่อแม่เองที่คิดเกรงไปว่า ถ้าหากตนรายงานวิธีการ

อบรมเลี้ยงดูบุตรของคนไปถามความเป็นจริงแล้ว คนอาจจะถูกกำหนดไว้ว่าเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติของพ่อแม่ที่ดี ดังนั้น จึงไม่เป็นการยากเลยที่กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จะรายงานด้วยการจินตนาการถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าตนเองก็เป็นผู้หนึ่งที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเป็นพ่อแม่

ในปีเดียวกัน ชอร์ (Shore 1967, quoted in Phares 1976: 100) ได้แสดงผลการศึกษาที่ได้ผลลัพธ์คล้ายคลึงกับผลการศึกษาของแคทคอฟสกีและคณะ ชอร์ทำการวัดความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตของเด็กรวย Bialer's (1961) and Battle and Rotter's (1963) locus of control measures ส่วนทางด้านพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อกันนั้น เขาใช้วิธีรวบรวมข้อมูลถึง 2 วิธี คือ การให้เด็กรายงานลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ตามการรับรู้ของตัวเอง พร้อมกับทำการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จากทัศนคติของตัวผู้เป็นพ่อแม่ด้วย จากการศึกษา เขาพบว่า เด็กที่รับรู้ว่ามีพ่อแม่ของคนที่ใช้วิธีการควบคุมทางจิตวิทยา (Psychological control) มากกว่า กล่าวคือ มีการให้ความอบอุ่น และให้การยอมรับเขาน้อย ก็จะมี ความเชื่อในประลัษิตมากกว่าเด็กที่รับรู้ว่ามีพ่อแม่ของตนในลักษณะตรงข้าม ยิ่งกว่านั้น เขายังได้ค้นพบอีกว่า คะแนนความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตของเด็กมีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ประเมินจากการรับรู้ของตัวเอง เรืองมากกว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ประเมินจากการรายงานของผู้เป็นพ่อแม่เอง โดยที่ขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความเชื่อในอัตลัษิตกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของเด็กในแต่ละด้านมีดังนี้: - ด้านการควบคุม ($r = .22, p < .01$) ด้านการให้ความอบอุ่น ($r = .43, p < .01$) และด้านการให้การยอมรับ ($r = .46, p < .01$) แต่ในทางตรงกันข้าม สำหรับการอบรมเลี้ยงดูที่ประเมินจากการรายงานของผู้เป็นพ่อแม่เอง เขาพบว่า มีทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เพียงด้านเดียวเท่านั้น คือ ด้านความเชื่อในอัตลัษิตของพ่อเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเชื่อในอัตลัษิตของเด็กที่ $r = .21, p < .01$

ต่อมาในปี 1969 เดวิสและแฟร์ส (Davis and Phares 1969, quoted in Phares 1976: 99) ทำการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดูถึง 2 วิธี เช่นเดียวกับการศึกษาของชอร์ที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือ การให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับถึงลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อพวกเขา และพร้อมกันนั้นก็ให้พ่อแม่ของนักศึกษาเหล่านี้รายงานถึงทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนด้วย วัดความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตโดย

การให้กลุ่มตัวอย่างตอบมาตราวัดความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตของร็อดเทอว์ (Rotter's I-E Scale) แล้วทำการคัดเลือกนักศึกษาคู่ที่โคะแนนสูงสุคและต่ำสุคจากมาตราวัดคังกลาวมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลของการศึกษา ปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มที่มีความเชื่อในอัตลัษิตสูง (Extreme internals) รายงานว่า พ่อแม่ของเขา มีความสัมพันธ์กับเขาในทางบวก กล่าวคือ พ่อแม่ของเขา มักใช้การปฏิเสธ (Rejection) การบังคับข่มขู่ (Hostile control) การฝึกวินัยที่ไม่สม่ำเสมอ (Inconsistent discipline) และแสดง ความไม่สนใจโยคี (Withdrawal) กับตัวเขาน้อยกว่ากลุ่มนักศึกษาคู่ที่มีความเชื่อในปรัลัษิตสูง (Extreme externals) นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบผลของการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร 2 วิธีคังกลาว คือ วิธีที่ประเมินจากทัศนคติว่าชอบชมเชยของผู้นั้นเป็นพ่อแม่กับวิธีที่ประเมินจากการรายงานของตัวเด็กเอง เขาคู่พบผลที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของแกท-คอฟส์กีและคณะ และชอร์ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่ประเมินจากทัศนคติของพ่อแม่ นั้นแทบจะ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตของลูกเลย

ด้วยเหตุที่ผลงานวิจัยของแกทคอฟส์กีและคณะ ชอร์ และเควิสและแพร์ส ต่างก็ให้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่า ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ประเมินจากทัศนคติของผู้นั้นเป็นพ่อแม่ นั้นไม่สามารถที่จะใช้ทำนายความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตของบุคคลใดคั้งนัก นักวิจัยในรุ่นต่อ ๆ มาที่สนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิต จึงมักจะทำการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ โดยวิธีการประเมินจากการรายงานของตัวเด็กเอง

คังเช่นการศึกษาของแม็คโดนัลด์ (MacDonald 1971: 141-147, quoted in Psychological Abstracts 1972: 99) ในปี 1971 ซึ่งศึกษาโดยการให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษายาวจำนวน 192 คน หญิง 235 คน ตอบแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตามการรายงานของตนเอง และมาตราวัดความเชื่อในอัตลัษิต-ปรัลัษิตแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติแบบ 2X2 analysis of variance (sex X parent behavior) ผลปรากฏว่า นักศึกษาคู่ที่มีความเชื่อในอัตลัษิตสูงจะรายงานว่าการดูแลเลี้ยงดูตนเองให้ความรักมากกว่า และใช้วิธีการที่เป็นมาตรฐานแน่นอนกว่าในการตอบสนองของพฤติกรรมของบุตร ตลอดจนพยายามผลักดันให้บุตร ไปสู่ความสำเร็จมากกว่าด้วย สำหรับทางค้านบิคา กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อในอัตลัษิตก็รายงานว่ามีคาชของตนใช้วิธีการ

อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายยังรายงานว่า บิดา อบรมเลี้ยงดูตนโดยใช้วิธีการลงโทษทางกายมากกว่าด้วย แต่ในทางกลับกัน นักศึกษาชาย ที่รายงานว่ามารดาอบรมเลี้ยงดูตนแบบให้ความปกป้อง ใช้วิธีการกักสิทธิ์ที่เขาพึงได้รับ และ ใช้วิธีการลงโทษมากกว่า ก็จะเป็นผู้มีความเชื่อในประสิทธิสูงกว่า

เลฟเวนสัน (Levenson 1973: 268-274) ศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างอาสาสมัคร ชนชั้นกลาง ผิวขาว มีอายุเฉลี่ย 20 ปี จำนวน 276 คน แบ่งออกเป็นชาย 193 คน หญิง 83 คน และทั้งหมดนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม (Texas A&M University) ให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวตอบแบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ 1. the Levenson Internal, Powerful Others and Chance Scales ใช้วัด ความเชื่อในอัตลิติต ความเชื่อในประสิทธิที่เกิดจากการถูกควบคุม โดยบุคคลอื่นที่มีอำนาจและความเชื่อในประสิทธิที่เกิดจากการถูกควบคุมโดยความบังเอิญ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติ ส่วนบุคคล และ 3. Perceived Parenting Questionnaire ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง ผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่าพ่อแม่ของตนใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้อง (Demanding) ลงโทษ (Punishing) และควบคุม (Controlling) มากกว่าก็จะมี ความเชื่อในประสิทธิที่เกิดจากบุคคลอื่นที่มีอำนาจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่าพ่อแม่ของตนอบรมเลี้ยงดูตนแบบเรียกร้อง ลงโทษ และควบคุมน้อย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ว่ามีพ่อแม่ของตนใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่สามารถคาดหวังล่วงหน้าได้ ก็จะมี ความเชื่อในประสิทธิอันความบังเอิญสูงกว่า นอกจากนี้ ยังพบว่า ในเพศชาย ความเชื่อในอัตลิติตจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะพฤติกรรมของแม่ที่แสดงออกซึ่งความเป็นเพื่อน (Instrumental companionship) ส่วนในกลุ่มเพศหญิง ความเชื่อในอัตลิติตจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความปกป้อง (Protectiveness) ของแม่

ในปีถัดมา โนวิกกีและซีเกล (Nowicki and Segal 1974: 33-37) ได้ศึกษา อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อความเชื่อในอัตลิติต-ประสิทธิของเด็ก โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นเด็กผิวขาว มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับกลางค่อนมาทางต่ำ (Lower middle class) และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น 12 ในโรงเรียนมัธยมที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ของตัวเมือง จำนวนทั้งสิ้น 112 คน (ชาย 58 คน หญิง 54 คน) วัดความเชื่อในอัตลิติต-ประสิทธิโดยการให้เด็กตอบแบบสอบถาม Nowicki-Strickland Personal Reaction

Survey ส่วนด้านการอบรมเลี้ยงดูนั้น ใช้วิธีประเมินจากการรายงานของตัวเด็กเองเช่นเดียวกับ การศึกษาของเลฟเวนสัน แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินวิธีการอบรมเลี้ยงดู คือ the Parent-Child Interaction Rating Scales ซึ่งครอบคลุมวิธีการอบรมเลี้ยงดู 4 ด้าน คือ การให้ความรัก (Affection) การสัมผัสทางกาย (Physical contact) ความไว้วางใจ (Trust) และความมั่นคงปลอดภัย (Security) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlational analysis) เขาพบว่า ในกลุ่มเด็กหญิง ความเชื่อในอัตลิตีตมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าคุณแม่ให้ความรัก การสัมผัสทางกาย ความไว้วางใจ และความมั่นคงปลอดภัยมากกว่า ส่วนทางด้านแม่นั้น เด็กหญิงเหล่านี้ก็รับรู้ว่าคุณแม่มีการให้การสัมผัสทางกาย ความไว้วางใจ และความมั่นคงปลอดภัยมากกว่าด้วยเช่นกัน สำหรับในกลุ่มเด็กชาย ความเชื่อในอัตลิตีตก็มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าคุณแม่ให้ความรักมากกว่า ซึ่งผลการค้นพบนี้สนับสนุนสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า การรับรู้ความเกื้อหนุน (Nurturance) ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับการมีความเชื่อในอัตลิตีต นั่นคือ เด็กที่มีความเชื่อในอัตลิตีตจะรับรู้ว่าคุณแม่อบรมเลี้ยงดูตนแบบให้ความรัก (Love) และให้การส่งเสริมสนับสนุน (Supportive) ตนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่อในปรลิตีต

ในปี 1975 โลบ (Loeb 1975: 353-358) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กชายในระดับชั้น 4 และ 5 จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นเด็กผิวขาว มาจากครอบครัวในระดับกลางที่มีพ่อแม่และลูกครบถ้วนบริบูรณ์ มีอายุเฉลี่ย 10 ปี 2 เดือน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ = 6.7 เดือน) วัดความเชื่อในอัตลิตีต-ปรลิตีตของเด็กเหล่านี้โดยใช้ Bialer Locus of Control Scale for Children แล้วจัดเด็กผู้ที่ได้คะแนนจากการตอบมาตราวัดดังกล่าวในช่วง 10 เปอร์เซนต์สูงสุดและต่ำสุดซึ่งจากการคำนวณ ค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อในอัตลิตีต-ปรลิตีตของกลุ่มเด็กที่มีความเชื่อในอัตลิตีต มีค่า = 20.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.08 จากคะแนนสูงสุด = 25 ส่วนในกลุ่มเด็กที่มีความเชื่อในปรลิตีต มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อในอัตลิตีต-ปรลิตีต = 11.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.38 สำหรับในด้านของลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกนั้น โลบมีความเชื่อเบื้องต้นว่า อิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อแนวความเชื่อในอัตลิตีต-ปรลิตีตของบุตรสามารถจะจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การเลียนแบบ (Identification or Modeling Explanation) ตามรูปแบบนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่เด็กจะมีแนวทางของความเชื่อไปในด้านอัตลิตีต หรือ

ด้านปรัลิตินั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ นั่นคือ เด็กที่คิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะควบคุม เด็กนั้นก็จะพยายามหาทางเลียนแบบลักษณะพฤติกรรมของการใช้อำนาจหรือการควบคุมจากพ่อแม่ ซึ่งสามารถประเมินได้โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความเชื่อในอัตลิติต-ปรัลิติตของพ่อแม่กับคะแนนความเชื่อในอัตลิติต-ปรัลิติตของลูก

2. บทบาทของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก (Role-complementarity Explanation) กล่าวได้ว่า พ่อแม่ที่รอบใ้อำนาจบังคับควบคุมลูกมากเกินไปก็จะทำให้ลูกมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กวานอนสอนง่าย (Submissive) และพึ่งตัวเองไม่ได้ นั่นคือ เป็นเด็กที่มีความเชื่อในปรัลิติต และในทำนองเดียวกัน เด็กที่พ่อแม่ปกครองอย่างหละหลวมเกินไป ปล่อยให้คล้อยปลดละเลย และขาดการกวดขันในเรื่องระเบียบวินัย ก็จะเป็นเด็กที่มีแนวทางของความเชื่อไปในด้านปรัลิติตด้วยเช่นกัน ฉะนั้น การที่จะปลูกฝังให้เด็กเกิดความเชื่อในอัตลิติต พ่อแม่จึงสมควรที่จะยึดแนวทางกลางเป็นดีที่สุด นั่นคือ การบังคับควบคุมเด็กแต่พอประมาณ

3. การเสริมแรง (Reinforcement Explanation) ตามรูปแบบนี้ สามารถที่จะอธิบายได้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของร็อตเตอร์ (Rotter's Social Learning Theory) ที่ว่า การให้แรงเสริมทางบวกแก่พฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะส่งผลให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่า ถ้าเขาแสดงพฤติกรรมเดิมซ้ำอีกเขาก็ย่อมจะได้รับการเสริมแรงเช่นนั้นอีก ดังนั้นถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมใด ๆ แล้วได้รับการตอบสนองทางบวกจากพ่อแม่ทันที เขาก็ย่อมเกิดความคาดหวังที่จะได้รับการเสริมแรงเช่นนั้นอีกเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมดังกล่าว และความคาดหวังนี้มีแนวโน้มที่จะขยายครอบคลุม (Generalize) ออกไปเป็นความคาดหวังทั่วไป (General expectancy) จึงกล่าวได้ว่า การที่เด็กจะมีแนวโน้มของความเชื่อไปในด้านอัตลิติตหรือปรัลิติตนั้น ส่วนหนึ่งย่อมเป็นผลมาจากประวัติของการเสริมแรง (Reinforcement history) ของเด็กผู้นั้นด้วย

จากแนวความเชื่อดังกล่าว โลมจึงต้องการหาข้อยุติว่ารูปแบบของอิทธิพลต่อแนวความเชื่อในอัตลิติต-ปรัลิติตที่พ่อแม่มีต่อบุคคลทั้ง 3 รูปแบบนั้น รูปแบบใดที่จะส่งผลต่อแนวความเชื่อในอัตลิติต-ปรัลิติตของบุคคลมากที่สุด เขาทำการศึกษาโดยการสร้างสภาพการณ์ทดลองขึ้นที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง แล้วประเมินลักษณะพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกด้วยวิธีการ

สัมพันธ์ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-ลูก, แม่-ลูก และพ่อแม่-ลูก พร้อมกับบันทึกชนิดและปริมาณความถี่ของลักษณะพฤติกรรมของพ่อและแม่ที่เป็นการบงการหรือการออกคำสั่ง (Directive) และการให้คำแนะนำ (Suggestive) หลังจากนั้น จึงให้พ่อและแม่แต่ละคนตอบมาตราวัดความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิต Rotter, Seeman and Liverant's (1962) Internal-External Control Scale ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ขั้นแรกเขาทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตที่เด็กได้จากการตอบ Bialer's Locus of Control Scales และคะแนนความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของพ่อและแม่จากการตอบ Rotter, Seeman and Liverant's Internal-External Control Scale เพื่อประเมินอิทธิพลจากพ่อแม่ต่อความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตตามรูปแบบที่ 1 ที่เรียกว่า Modeling or Identification Explanation ผลปรากฏว่า คะแนนความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของพ่อแม่และลูกมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญกล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูกเท่ากับ $+0.10$ และ $+0.09$ ตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่ 2 Role-complementarity Explanation เขาทำการประเมินโดยการเปรียบเทียบปริมาณพฤติกรรมบงการ (Directiveness) หรือ การให้คำแนะนำ (Suggestiveness) ของพ่อและแม่ของเด็กที่มีความเชื่อในอัตลัษิตและเด็กที่มีความเชื่อในปรลัษิต ผลปรากฏว่า จากการใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ แม่ของเด็กที่มีความเชื่อในอัตลัษิตมักจะใช้วิธีการที่เป็นการให้คำแนะนำ (Suggestive) กับลูกมากกว่า ในขณะที่แม่ของเด็กที่มีความเชื่อในปรลัษิตก็มักใช้วิธีการออกคำสั่ง (Directive) กับลูกมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.05$ และเมื่อพิจารณาทางด้านพ่อ ก็ปรากฏแนวโน้มที่สอดคล้องกันแม้ว่าจะไม่ถึงระดับความมีนัยสำคัญก็ตาม ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า พ่อแม่ของเด็กที่มีความเชื่อในปรลัษิตมักจะบงการหรือออกคำสั่งกับลูกมากกว่าพ่อแม่ของเด็กที่มีความเชื่อในอัตลัษิต สำหรับรูปแบบที่ 3 Reinforcement Explanation ซึ่งประเมินจากปริมาณของการเสริมแรงที่พ่อแม่ให้กับลูก โดยการไ้สถิติทดสอบ 2×2 Analysis of Variance (with unequal cell frequencies) นั้น ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างปริมาณของการเสริมแรงในกลุ่มเด็กที่มีความเชื่อในอัตลัษิตและเด็กที่มีความเชื่อในปรลัษิต ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของแคททอพัลส์กีและคณะที่พบว่า ความเชื่อในอัตลัษิตของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้การเสริมแรงทางบวก

จากผลการวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อความเชื่อในอัตลัษิต-ปรลัษิตของ

เด็กทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าว โลกได้สรุปเป็นข้อยุติว่า การศึกษาอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อความเชื่อในอภิลิขิต-ประสิทธิของเด็กตามรูปแบบที่ 2 Role-complementarity Explanation เป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเกิดความเชื่อในอภิลิขิต-ประสิทธิในเด็กได้ดีที่สุด ทั้งนี้ เขาให้เหตุผลว่า ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้เป็นที่เข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ว่า เพราะพ่อแม่ที่รบกวนหรือออกคำสั่ง (Directive) แก่ลูกนั้นมักมีแนวโน้มที่จะทำการคัดสินใจแทนลูกและมักจะไม่ยอมจำนน เบียดพหุกิจกรรมต่าง ๆ ของลูกด้วย ซึ่งเป็นการขัดขวางการสร้างความรู้สึกรู้สึกของความเป็นอิสระ (A sense of autonomy) ของเด็กทำให้เด็กเกิดการรับรู้ว่า ผลการกระทำของเขานั้นเกิดจากอำนาจบังคับของบุคคลอื่น เด็กจะไม่สามารถรับผิดชอบและไม่สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นมาได้ แต่ในทางกลับกันพ่อแม่ที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นการให้คำชี้แนะ (Suggestive) มีแนวโน้มที่จะกระตุ้นหรือรบกวนและให้ความร่วมมือต่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของลูก และขณะเดียวกัน พ่อแม่เหล่านี้ก็จะปล่อยให้เด็กได้เป็นผู้ตัดสินใจ ได้มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ว่า ตัวเขาเองนั้นแหละที่เป็นผู้รับผิดชอบที่จะทำให้เกิดผลการกระทำของเขานั้น ๆ เกิดขึ้น เขาจะค่อย ๆ พัฒนาตัวเองให้มีทักษะและมีความเชื่อมั่นในตนเองในที่สุด ฉะนั้น พ่อแม่ที่มีการควบคุมน้อยหรือเลี้ยงดูแบบให้คำชี้แนะ จึงย่อมส่งผลให้ลูกเกิดพัฒนาการของความเชื่อในอภิลิขิต

นอกจากนี้ โรห์เนอร์ชายอิลล์และโรห์เนอร์ (Rohner, Chaille and Rohner 1980: 83-85) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านอายุ การให้การยอมรับ - การปฏิเสธของพ่อแม่ (Parental Acceptance-Rejection) ความการรับรู้ของเด็ก และความเชื่อในอภิลิขิต-ประสิทธิ กลุ่มตัวอย่างเป็นชนชั้นกลางชายหญิงเชื้อชาติคอเคเซียนในเมืองคอนเนตทิคัท กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น 4 - 6 มีอายุอยู่ในช่วง 9 - 11 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 9 ปี 10 เดือน จำนวนทั้งสิ้น 271 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ ทำการทดสอบโดยการสอบถามเด็กแบบปากเปล่าเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 35 คนในชั่วโมงเรียนปกติ แบบสอบถามฉบับแรก คือ the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ) ซึ่งใช้สอบถามเด็กเกี่ยวกับลักษณะวิธีการที่พ่อแม่ใช้ปฏิบัติต่อตัวเขาในแง่ที่เป็นการให้ความอบอุ่นและความรัก (Warmth and Affection) ความโหดร้ายและความก้าวร้าว (Hostility and Aggression) ความไม่เอาใจใส่และการทอดทิ้ง (Indifference and Neglect) และการปฏิเสธอย่างไม่สนใจใยดี (Undifferentiated rejection)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ มีทั้งหมด 60 ข้อ ส่วนอีกฉบับหนึ่งไว้วัดความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติ คือ the Nowicki-Strickland Internal-External Locus of Control Scale ฉบับย่อ ซึ่งมีข้อความทั้งหมด 21 ข้อ ให้ตอบโดยการตอบรับและปฏิเสธ จากการใช้สถิติวิเคราะห์แบบ Multiple regression/correlation analyses ปรากฏผลว่า ความเชื่อในอัตถิคติของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของระดับอายุ และตามการรับรู้ว่าคุณแม่ให้การยอมรับตนมากขึ้น นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบคะแนนความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติของเด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่ให้การยอมรับจากพ่อแม่ และเด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่ปฏิเสธตน เขาพบว่า เด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่ให้การยอมรับตนจะมีคะแนนของความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติไปในด้านอัตถิคติมากยิ่งขึ้นในระหว่างช่วงอายุ 9-11 ปี ส่วนเด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่ปฏิเสธจากแม่นั้น ไม่มีคะแนนความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใดในช่วง 9-11 ปี

จากผลงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ซึ่งศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกระดับอายุตั้งแต่ระดับเด็กเล็กจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย จะเห็นได้ว่าทั้งที่ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูหรือลักษณะพฤติกรรมที่คุณแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติ นั่นคือ พ่อแม่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลูก ได้แก่ พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรัก ให้ความอบอุ่น ให้การยอมรับ ให้ความสนับสนุนจนใจ ให้ความเป็นอิสระหรือควบคุมน้อย มีความสม่ำเสมอในการฝึกวินัย จะส่งผลให้เด็กมีความเชื่อในอัตถิคติสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูของคุณแม่ที่เป็นการเรียกร้อง การลงโทษ การปฏิเสธ การใช้อำนาจ และการปล่อยปละละเลย ทอดทิ้งเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของคุณแม่ที่เป็นการให้ความปกป้องคุ้มครองเด็กนั้น ยังไม่สามารถที่จะระบุเป็นข้อสรุปที่แน่ชัดลงไปว่าจะส่งผลให้เด็กมีแนวทางของความเชื่อไปในด้านอัตถิคติ เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงและแตกต่างจากวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ หรือไม่ ทั้งผลการวิจัยที่ขัดแย้งกันของแคทคอฟสกี และคณะ และแม็คโคเนลล์ ทั้งได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น อาจมีแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของโรเจอร์สซึ่งแบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูของคุณแม่ที่ปฏิบัติ ก่อเด็กออกเป็นแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากไป และแบบทอดทิ้งดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ว่า นักเรียนที่รายงานว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากไป และแบบทอดทิ้ง จะมีความเชื่อในอัตถิคติ-ปฏิบัติแตกต่างกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษาของพ่อแม่กับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิ

จากการรวบรวมผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่างกันยังมีน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่ของผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิในต่างประเทศนั้น มักเป็นการศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กที่พ่อแม่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน หรือไม่ก็มักจะศึกษาโดยการควบคุมตัวแปรทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของเซียร์ส แม็คคอบบี้และเลวิน (Sears, Maccoby and Levin 1957: 425) พบว่า ระดับการศึกษาสูงและต่ำของมารดา มีความสัมพันธ์กับชั้นสังคมเศรษฐกิจกลางและต่ำ (Middle class and lower class) ถึง .58 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือว่า การศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กที่มีคามารคามมีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกัน พ่อจะเป็นแนวทางวิจัยให้เข้าใจความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กที่มีคามารคามมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่อความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้ เช่น ผลงานของแฟรงกลิน (Franklin 1963: quoted in Rotter 1966: 18) ที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้น 10-12 จาก the Purdue Opinion Poll จำนวน 1,000 คน และพบว่า นักเรียนที่มีชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic class) สูงกว่าจะมีความเชื่อในอัครลัทธิสูงกว่านักเรียนที่มีชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแบทเทิลและร็อตเตอร์ (Battle and Rotter 1963, quoted in Rotter 1966: 18) ซึ่งทำการศึกษาในปีเดียวกัน ใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตและนิสิตใน ระดับชั้น 6 และ 8 พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรด้านเชื้อชาติและสติปัญญาแล้ว ชั้นสังคม (Social class) จะมีผลกระทบต่อความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับชานซ์ (Chance 1965: 168-179) ที่พบว่านักเรียนระดับชั้น 3, 5 และ 6 จาก โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยมิสซูรี จำนวน 114 คน ซึ่งมีมารดาที่มีการศึกษาระดับสูง จะมีความเชื่อในอัครลัทธิสูงกว่านักเรียนพวกที่มีมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า แต่เขาไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญดังกล่าวในกลุ่มเด็กหญิง ต่อมาแบรดลีย์ (Bradley 1974: 3505-A) ศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้ Nowicki-Strickland Scale เป็นเครื่องมือวัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิ

ผลการศึกษา เขาพบว่า เด็กที่เป็นชนชั้นกลาง (middle class) มีความเชื่อในอัตลิติตสูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีฐานะ เป็นชนชั้นกลางค่อนข้างต่ำ (Lower middle class) และชนชั้นต่ำ (Lower class) อย่างมีนัยสำคัญ ทำนองเดียวกันกับที่ กูทท์วีลเลอร์ (Duttweiler 1980: 44:4-A) ผู้พัฒนาเครื่องมือวัดความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติต the Internal Control Index เพื่อใช้สำหรับวัดความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติตของผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ได้วิเคราะห์พบว่า เมื่อทำการพิจารณาในแง่ของตัวแปรทางด้านสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาวิทยาลัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 684 คน ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติตของกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว

กระนั้นก็ตาม มีนักวิจัยหลายท่านที่ทำการศึกษาค้นคว้าที่แตกต่างจากผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว อาทิ แครนคอลลและคณะ (Crandall, et al. 1965) พบว่า ความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติตของเด็กในระดับชั้น 3-12 ซึ่งวัดโดยการให้เด็กตอบแบบสอบถาม the Intellectual Achievement Responsibility (IAR) Questionnaire มีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคม (Social status) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และการที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวถึงระดับนัยสำคัญก็เป็นเพราะเขาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมากถึง 923 คนนั่นเอง สมิธ (Smith 1979: 1334-A) ได้ประเมินความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติตของเด็กชาวเม็กซิกัน-อเมริกัน จำนวน 420 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ 8 ในรัฐเท็กซัสตอนใต้ โดยการให้เด็กตอบแบบสอบถาม IAR และทำการประเมินสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของเด็กด้วยการให้เด็กตอบแบบสอบถาม the Hollingshed's Four Factor Index of Social Status จากนั้นจึงทำการจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยเด็กที่มีความเชื่อในอัตลิติตสูงสุด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่มีความเชื่อในปรลิติตสูงสุดกลุ่มละจำนวน 105 คนเท่า ๆ กัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มเด็กที่มีความเชื่อในอัตลิติตสูงกับกลุ่มเด็กที่มีความเชื่อในปรลิติตสูงในตัวแปรด้านสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคม และในทำนองเดียวกันโรทเนอร์และคณะ (Rohner, et al. 1980) ได้ทำการศึกษาเด็กในระดับชั้น 4 - 6 ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 9-11 ปี จำนวน 68 คน โดยใช้ the Nowicki-Strickland Internal-External Locus of Control Scale อันเป็นเครื่องมือในการประเมินความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติต ผลปรากฏว่า สถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในอัตลิติต-ปรลิติตอย่างมีนัยสำคัญ

เพราะฉะนั้น จากความขัดแย้งของผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ ประกอบกับยังไม่เคยปรากฏว่ามีนักวิจัยคนใดภายในประเทศที่ทำการศึกษาคำเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิกับตัวแปรด้านระดับการศึกษาของพ่อแม่มาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทราบว่า ตัวแปรด้านระดับการศึกษาของพ่อแม่ ซึ่งจำแนกออกเป็น พ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูง กลาง และต่ำ จะมีความสัมพันธ์กับคำเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กหรือไม่ และจะคงสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ว่า นักเรียนที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับสูง กลาง และต่ำจะมีความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิแตกต่างกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับเพศกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิ

เพศก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่นักจิตวิทยาให้ความสนใจทำการศึกษากันอย่างมากเพื่อจะหาข้อยุติว่า เพศมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิหรือไม่ ดังเช่น ในปี 1965 แกรนคอลลด์ และคณะ (Grandall, et al. 1965) ทำการศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กจำนวน 927 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้น 3-12 โดยใช้แบบสอบถามความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิ IAR จากการเปรียบเทียบโดยใช้ t-test เขาพบว่า ตั้งแต่ระดับชั้น 6 ขึ้นไป เด็กหญิงจะมีความเชื่อในอัครลัทธิทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการประสบความสำเร็จและด้านความล้มเหลวสูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของสโตรแมน (Stroman 1976: 6354-A) ที่ศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเ็กรุ่นกลางชั้นกลางนิวยอร์ก ครอบครัวที่บริบูรณ์พร้อมหน้ากันทั้งพ่อแม่และลูก และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ $5\frac{1}{2}$ ปี จำนวน 42 คน โดยใช้มาตรวัด the Bialer's Children's Locus of Control Scale วัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของเด็กเหล่านี้ จากการวิเคราะห์เขาพบว่า เด็กหญิงมีความเชื่อในอัครลัทธิสูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การวิจัยของสตราตุอูดากิส (Stratoudakis 1977: 5715-16-A) ที่ใช้มาตรวัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิ Rotter's I-E Scale วัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา 411 คน (ชาย 206 คน หญิง 205 คน) กลับได้ข้อค้นพบที่ขัดแย้งกันกับผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น นั่นคือ เขาพบว่า เพศหญิงมีความเชื่อในอัครลัทธิต่ำกว่าเพศชาย ทำนองเดียวกับผลการศึกษาของทาบา-ทาเบอี (Tabatabai 1981: 780-A) ที่ศึกษาความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของคนงานจำนวน 105 คน โดยใช้ Rotter's I-E Scale พบว่า เพศชายมีความเชื่อในอัครลัทธิสูงกว่าเพศหญิง และการศึกษาของดุตเวเลอร์ (Duttweiler 1980: 4414-A) ที่ใช้ the Internal Control Index วัดความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรัลลัทธิของนักศึกษาในวิทยาลัยและในมหา-

วิทยาลัยจำนวน 684 คน และพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตที่ประเมินจาก the Internal Control Index ในตัวแปรทาง

นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาพบว่า เพศกับความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิต ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ งานวิจัยของแบรดลีย์ (Bradley 1974: 3505-A) ที่ศึกษาความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้ the Nowicki-Strickland Scale พบว่า เด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันของ ความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิต เช่นเดียวกับสโตรแมน (Stroman 1976: 6354-A) ซึ่งศึกษาความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตของพ่อและแม่ของเด็กอนุบาลจำนวน 42 คน โดยให้ตอบมาตรวัดความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิต Rotter's Internal-External Locus of Control Scale คนละฉบับ เมย์ (May 1978: 1398-99-A) ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเด็กผิวขาวที่มาจากครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำจำนวน 50 คน สมิธ (Smith 1979: 1334-A) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเด็กชาวเม็กซิกัน-อเมริกัน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ 3 จำนวน 420 คน และซัลตาฟอร์แมกกีโอ (Saltaformaggio 1979: 4903-A) ทำการศึกษาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของสหรัฐ - อเมริกาจำนวน 164 คน รวมทั้งโรห์เนอร์และคณะ (Rohner, et al. 1980) ที่ศึกษา กับเด็กในระดับชั้น 4-6 อายุระหว่าง 9-11 ปี จำนวน 271 คน โดยใช้มาตรวัดความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิต the Nowicki-Strickland Internal-External Locus of Control Scale

ยิ่งกว่านั้น ผลงานวิจัยภายในประเทศทั้งหมดที่ศึกษาความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตกับตัวแปรทางด้านเพศเท่าที่ผู้วิจัยสำรวจพบนั้น โดยทั่วไปก็ปรากฏว่าต่างก็ได้ผลสรุปที่สอดคล้อง

กันว่า ความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตกับตัวแปรทางเพศไม่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นงานวิจัยของพจน์ จันทรวิระกุล (2515) เท่านั้นที่ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 7 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 297 คน (ชาย 153 คน หญิง 144 คน) และพบว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เด็กหญิงมีความเชื่อในอัตถิคติ สูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตของเด็กชายและหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 กลับพบว่า เด็กชายและเด็กหญิงมีความเชื่อในอัตถิคติ-ปรัลิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 สำหรับงานวิจัยของคนอื่น ๆ

ที่พบว่า ความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิกับตัวแปรทัศนเพศไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ จันทร-เพ็ญ เจริญผลารักษ์ (2516) ศึกษาเกี่ยวกับครูชายและครูหญิงที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคแห่งละ 64 คน รวมทั้งสิ้น 128 คน กรรณา กิจชยัน (2517) ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการและนครปฐม รวมทั้งสิ้น 300 คน เป็นชาย 173 คน หญิง 127 คน มนตรี อนันตรักษ์ (2517) ศึกษาเกี่ยวกับครูในจังหวัดจันทบุรีจำนวน 319 คน (ชาย 123 คน หญิง 196 คน) ผกา บุญเรือง (2520) ศึกษาเกี่ยวกับลัทธิชั้นปีที่ 1 ใน 4 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. รวม 185 คน เป็นชาย 64 คน หญิง 121 คน และงานวิจัยของรุ่งภา ทีชะ (2522) ที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา อายุ 10-13 ปี ประกอบด้วยนักเรียนชายและหญิงอย่างละ 200 คน รวมเป็น 400 คน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า มีทั้งผลการวิจัยที่พบว่า เพศกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิมีความสัมพันธ์ และผลงานวิจัยที่พบว่า เพศกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิไม่มีความสัมพันธ์กัน ฉะนั้น จึงยังไม่อาจสรุปเป็นข้อยุติได้ว่า เพศกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อีกประการหนึ่ง ผลงานวิจัยภายในประเทศที่กล่าวมาแล้วนั้น แม้โดยทั่วไปจะได้ผลสรุปตรงกันว่า ตัวแปรทางเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิ แต่อย่างไรก็ตาม เหตุที่ได้สำรวจผลงานวิจัยที่นานมากยิ่งขึ้น ไม่พบว่ามีผู้ใดที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิกับตัวแปรทางเพศของเด็กในในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นเด็กที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ดังนั้น เพศจึงเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิของเด็กหรือไม่ และโดยเหตุผลที่กล่าวอ้างมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ว่า นักเรียนชายและหญิงมีความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิแตกต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่รายงานว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความรู้แตรบงมากไป และแบบทอดทิ้ง จะมีความเชื่อในอัครลัทธิ-ปรลัทธิแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับสูง กลาง และต่ำ จะมีความเชื่อในอัตลัษิต-
-ประลัษิตแตกต่างกัน

✓3. นักเรียนชายและหญิงมีความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตแตกต่างกัน

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ทราบว่า ตัวแปรบางประการ เช่น เพศ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีผลกระทบต่อแนวความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตของเด็กหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติในแนวทางที่จะมีผลคือพัฒนาการของการแสดงออกทางพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเยาวชนให้ เป็นไปในแนวทางที่น่าพึงประสงค์และ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ

2. ช่วยให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาของพ่อแม่ที่มีต่อแนวความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตของเด็ก อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพด้วยการยกระดับการศึกษาให้ทั่วถึง และพัฒนาระบบการศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

3. เป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์หรือบุคคลากร ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับภาระงาน เพราะถ้าหากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ปรากฏผลว่า ระดับการศึกษาของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อแนวความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตของเด็ก กล่าวคือ ถ้าเด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับต่ำมีความเชื่อในอัตลัษิตต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับสูงและกลางแล้ว ครูอาจารย์หรือบุคคลากร ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องก็ควรจะได้ให้ความสนใจต่อเด็กที่มีพ่อแม่ที่มีการศึกษาค่าเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อจะเฝ้าหาทางช่วยเพิ่มพูนความเชื่อในอัตลัษิตของเด็กเหล่านั้นก่อนที่จะเจริญดวงเข้าสู่วัยที่มีพัฒนาการขอ แนวความเชื่อในอัตลัษิต-ประลัษิตคงที่ ซึ่งอาจช่วยเหลือได้ด้วยการจัดสภาวะแวดล้อมของห้องเรียนที่เป็นถาวรเพิ่มพูนความเชื่อในอัตลัษิต โดยการให้เด็กได้มีโอกาสตระหนักและได้ประสมกับภาวะของผลการกระทำของเขาเองให้มากยิ่งขึ้น หรือช่วยเหลือด้วยวิธีการจัดโปรแกรมให้เด็กเหล่านั้นได้เข้ารับบริการการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งในปัจจุบัน วิธีนี้กำลังได้รับความนิยมเชื่อถือและเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในทางประเทศว่ามีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนความเชื่อในอัตลัษิตของเด็ก ดังหลักฐานประจักษ์จากผลการวิจัยของวอานิสและสแคเฟอร์ สตรีคแลนด์ (Reimanis and Schaefer 1970; Strickland 1972, quoted in Lawrence and Winschel 1975: 487) และนักจิตวิทยา

การปรึกษาอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

4. เป็นกรรกระตุ้นให้มีการศึกษาในเรื่องความเชื่อในอภิปรัชญา-ปฏิบัติให้กว้างขวางต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูตามการรายงานของตนเอง ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และเพศของนักเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนจากการตอบมาตรการวัดความเชื่อในอภิปรัชญา-ปฏิบัติ

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม. 3) ภาคต้น ปีการศึกษา 2525 จากโรงเรียนประเภทสหศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 3 แห่ง และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อีก 6 แห่ง รวมทั้งสิ้น 503 คน เป็นชาย 244 คน หญิง 264 คน

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากไป และแบบทอดทิ้ง พิจารณาจากคะแนนที่เป็นความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

4. ความเชื่อในอภิปรัชญา-ปฏิบัติ พิจารณาจากคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างได้จากการตอบมาตรการวัดความเชื่อในอภิปรัชญา-ปฏิบัติ

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว มาตรการวัดความเชื่อในอภิปรัชญา-ปฏิบัติ และแบบสอบถามเกี่ยวกับอบรมเลี้ยงดูด้วยความเต็มใจและตอบอย่างตรงกับความเป็นจริง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. พ่อแม่ หมายถึง พ่อแม่ที่แท้จริง ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดและได้อบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

2. การอบรมเลี้ยงดู ในที่นี้จะหมายถึง กระบวนการที่นักเรียนได้จากการอบรมตามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ซึ่งนักเรียนรายงานตามการรับรู้หรือความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับวิธีการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อตน แยกออกเป็น 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากไป และแบบทอดทิ้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ให้การยอมรับความสามารถและความคิดเห็น ตลอดจนให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นกันเอง ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในโอกาสอันควรรวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเอง ไม่เข้มงวดมากเกินไป

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากไป หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า ตนไม่มีอิสระที่จะทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามความเห็นชอบของพ่อแม่ทุกกรณี ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือความคุ้มครองช่วยเหลือของพ่อแม่ตลอดเวลา

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเขาเองถูกเกลียดชัง ไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม พ่อแม่ไม่สนใจต่อความรู้สึกของตน ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงตามอารมณ์ และคุกคามโดยไม่ให้คำแนะนำ หรือร่วมมือช่วยเหลือในโอกาสอันควร ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่ของตน

3. ระดับการศึกษาของพ่อแม่ หมายถึง การศึกษาของพ่อแม่ที่ได้ศึกษาระดับใดในระดับต่าง ๆ แยกออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 พ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูง หมายถึง พ่อแม่ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่า โดยที่พ่อและแม่จบการศึกษาระดับชั้นเดียวกันหรือต่างกัน แต่อยู่ในช่วงการศึกษาที่กำหนด

3.2 พ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับกลาง หมายถึง พ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-3) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4-5) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า โดยที่พ่อและแม่จบการศึกษาระดับชั้นเดียวกันหรือต่างกัน แต่อยู่ในช่วงการศึกษาที่กำหนด

3.3 พ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับต่ำ หมายถึง พ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.๑-ป.๗) หรือเทียบเท่า โดยที่พ่อและแม่จบการศึกษาระดับชั้นเดียวกันหรือต่างกัน แต่อยู่ภายในช่วงการศึกษาที่กำหนด

4. ความเชื่อในอสังคต-ประสัจธรรม ความค่านิยมเชิงปฏิบัติการก็คือ คະແນວរວມທີ່ໄດ້ຮັບຮຽນໄດ້ຈາກມາດຕະການເຊື່ອໃນອະທິດສະຕິ-ປະສັດສິດ ຈຶ່ງໝາຍເຖິງ ການເຊື່ອຫຼືການຮູ້ວ່າ ຜົນຂອງການກະທຳທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນຂຶ້ນຢູ່ກັບອົງປະສິດຂອງສິ່ງໃດ ດ້າກຳເປັນການຮູ້ວ່າຜົນຂອງການກະທຳນັ້ນ ຯ ເກີດຈາກການກະທຳຂອງຕົນເອງ ກໍ່ຈະເປັນຜູ້ທີ່ເຊື່ອໃນອະທິດສະຕິ ແຕ່ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ ດ້າກຳຮູ້ວ່າ ຜົນຂອງການກະທຳທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນເກີດຈາກສິ່ງອື່ນ ຯ ນອກເໜືອຈາກຕົນເອງ ຈຶ່ງໄດ້ແກ່ ການບັງເອີນ ໂອກາດ ຫຼືບຸກຄົນອື່ນ ຯ ລຳ ກໍ່ຈະເປັນຜູ້ທີ່ເຊື່ອໃນອະທິດສະຕິ ຫຼື ມີ ການເຊື່ອໃນອະທິດສະຕິ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย